הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגיד משנה · ספר זמנים

מגיד משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבנו וידאל די טולוזא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגיד משנה על משנה תורה, הלכות עירובין

רבנו וידאל די טולוזא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגיד-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-עירובין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ג 7
הלכה ד 7
הלכה ז 7
הלכה ח 7
הלכה ט 8
הלכה י 8
הלכה יא 9
הלכה יב 9
הלכה יג 10
הלכה יד 10
הלכה טו 10
הלכה טז 10
הלכה יז 11
הלכה יח 12
הלכה יט 12
הלכה כ 12
הלכה כא 13
הלכה כב 13
פרק ב 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ג 14
הלכה ד 14
הלכה ה 15
הלכה ו 15
הלכה ז 16
הלכה ח 16
הלכה ט 16
הלכה י 17
הלכה יא 17
הלכה יב 17
הלכה יג 17
הלכה יד 18
הלכה טו 18
הלכה טז 18
פרק ג 19
הלכה א 19
הלכה ב 19
הלכה ג 19
הלכה ד 20
הלכה ה 20
הלכה ו 20
הלכה ז 21
הלכה ח 22
הלכה ט 22
הלכה י 22
הלכה יא 22
הלכה יב 23
הלכה יג 23
הלכה יד 23
הלכה טו 24
הלכה טז 24
הלכה יז 24
הלכה יח 24
הלכה כא 25
הלכה כב 25
הלכה כג 25
הלכה כד 26
הלכה כה 26

פרק ד 27
הלכה א 27
הלכה ב 27
הלכה ג 27
הלכה ד 27
הלכה ה 28
הלכה ו 28
הלכה ז 29
הלכה ח 29
הלכה ט 29
הלכה י 29
הלכה יא 30
הלכה יב 30
הלכה יג 30
הלכה יד 30
הלכה טו 30
הלכה טז 31
הלכה יז 31
הלכה יח 31
הלכה יט 31
הלכה כ 32
הלכה כא 32
הלכה כב 32
הלכה כג 32
הלכה כה 33
הלכה כו 33
הלכה כז 34
פרק ה 34
הלכה א 34
הלכה ב 34
הלכה ג 35
הלכה ד 35
הלכה ה 35
הלכה ו 36
הלכה ט 36
הלכה י 36
הלכה יא 36
הלכה יב 36
הלכה יג 37
הלכה יד 37
הלכה טו 37
הלכה טז 38
הלכה יז 38
הלכה יח 38
הלכה יט 38
הלכה כב 39
הלכה כג 39
הלכה כד 39
פרק ו 39
הלכה א 39
הלכה ד 39
הלכה ה 40
הלכה ו 40
הלכה ז 41
הלכה ח 41
הלכה י 41
הלכה יא 42
הלכה יב 43
הלכה יג 43
הלכה יד 44
הלכה טו 44
הלכה טז 44
הלכה יז 44
הלכה יח 45

הלכה יט 45
הלכה כ 45
הלכה כא 46
הלכה כב 46
הלכה כג 46
הלכה כד 47
פרק ז 48
הלכה א 48
הלכה ב 48
הלכה ג 48
הלכה ד 48
הלכה ה 49
הלכה ו 49
הלכה ז 50
הלכה ח 50
הלכה ט 50
הלכה י 50
פרק ח 50
הלכה א 50
הלכה ג 51
הלכה ד 51
הלכה ה 51
הלכה ו 51
הלכה ז 52
הלכה ח 52
הלכה ט 53
הלכה י 53
הלכה יא 53
הלכה יב 53
הלכה יד 53
הלכה טו 54

פרק א

הלכה א

חצר שיש בה שכנים וכו'. אע"פ שכבר נתבארו גדרי הרשויות ודיניהם מה שהוא מן התורה ומה שהוא מדבריהם. ראיתי להזכיר מהם מקצת בדרך קצרה. רשויות שבת שלשה דבר תורה. השנים רה"ר ורה"י והשלישי מקום שאינו לא רה"ר ולא רה"י ודינו דבר תורה שהוא מקום פטור שמותר לטלטל ממנו לרה"י וממנו לרה"ר. והרשות הזה הוא נחלק מדבריהם לשתי רשויות האחד הוא כרמלית רצוני לומר מה שנקרא כרמלית והשני מה שנקרא מקום פטור כמבואר פי"ד מהלכות שבת. וחכמים גזרו על כרמלית והחמירו בו לעשותו נכרי אצל רשויות אלו והחמירו שלא לטלטל בו אלא בארבע אמות כדין רה"ר. ודעת רבינו כמבואר פי"ז שכל מה שהוא רה"י גמור דבר תורה והוקף לדירה לא גזרו בו חכמים להצריך בו מחיצות יותר ולא החמירו במבואות אלא במבוי שהוא כרמלית דבר תורה ואז הצריכו לחי או קורה כנזכר שם. ודע שדיני הרשויות בהתחלק איכותן ומהותן נזכר שם אבל במה שהוא חוץ מהן ר"ל אם יש להן בעלים הרבה או אחד נזכר כאן. ומעתה אבאר דברי רבינו. ודין החצר מבואר בכמה מקומות ופשוט הוא:

וכן הדין במבוי וכו'. דע שדין תורה מבוי בלא לחי וקורה דין המבוי הזה כדין מקום פטור כמבואר פי"ז לפי שזה המבוי מבוי סתום הוא שהכשרו בלא לחי וקורה. ולפי זה רבינו היה לו לכתוב בכאן אפילו בלא לחי כיון שדבריו הם בדין תורה אלא שרבינו לא רצה להאריך לבאר בכאן מה שהחמירו חכמים בענין המחיצות מוסף על דין תורה ודי לו במה שבאר בהל' שבת וכאן באר ענין העירוב מהו ואינו תוספות במחיצות הרשויות וזה ברור בדבריו וכבר הארכתי בזה בפתיחת באור הלכות אלו:

וכן הדין וכו'. גם בזה לא דקדק רבינו בדין המחיצות לפי שאינו מקומו וכתב שיש לה דלתות ננעלות בלילה ופי"ז מהלכות שבת בדין שני כותלים ברה"ר וכו' נתבאר שם שדי בראויות לינעל אע"פ שאינן ננעלות ממש ושם מבואר דין זה בארוכה. וראיתי מי שהקשה על דברי רבינו ממה שקראו פרק המוצא תפילין (עירובין ק"א) כרמלית לירושלים שהיו לה דלתות ננעלות בלילה ואין זה כלום דהתם לאו דוקא כרמלית מפני המחיצות דודאי דינה כחצר אלא מפני שלא עירבו ואסור מדבריהם לטלטל מן הבתים למבואות קרי לה כרמלית וכן פירש"י ז"ל ומוכרח הוא:

הלכה ב

אבל מדברי סופרים וכו'. פרק עושין פסין (עירובין דף כ"א:) שלמה תקן עירובין וידים:

הלכה ג

וכל יושבי אהלים או סוכות או וכו'. דברי רבינו בכאן הם לומר שהאהלים שבמחנה הקבוע ועומד באותו מקום ימים צריכין הן לערב אבל אהלים שבשיירא שהשיירא הולכת לדרכה ונחו שם מפני השבת ועשו אהלים פטורים הם מלערב לפי שאינן קבועין. ומבואר כן בירושלמי תני אהלים שבמחנה צריכין עירוב שבשיירא אין צריכין עירוב. ופרק ששי מהלכות מלכים ומלחמותיהן כתב וכן פטורין מלערב ערובי חצירות במחנה וכו'. והוא דין המשנה בסוף פ"ק דעירובין (דף י"ז) ששנינו ארבעה דברים פטורין במחנה ואחד מהם לערב. ואין סתירה בדברי רבינו לפי שדין המשנה הוא במחנה ההולך למלחמה וכשהן חונים ימים חונים להלחם ומפני כן הקלו להם אבל דין הירושלמי הוא באנשים החונין שלא להלחם. כך נ"ל לתרץ דברי רבינו אבל המפרשים כתבו שהגרסא בתוספתא בהפך שפוטרת במחנה ומחייבת בשיירא ונוסחת ספרי הירושלמי משובשת וכתבו שמחנה נקרא כל שיש בו עשרה שנאמר עד למחנה גדול כמחנה אלהים וכמה הוא מחנה אלהים עשרה פחות מכן שיירא ולא כתבו ודוקא מחנה יוצא למלחמה. ומהמשנה נראה ודאי דוקא יוצא למלחמה ובגמ' הביאו ברייתות מחנה יוצאת למלחמת הרשות וכו' ודברי רבינו נראין:

הלכה ד

ומפני מה תקן שלמה דבר זה וכו'. דברי רבינו בטעם תקנת שלמה פשוטים וברורים הם וראויים אליו:

הלכה ז

הערוב שעושין בני החצר זה עם זה וכו'. זה מבואר במקומות רבים במסכת עירובין:

הלכה ח

אין מערבין וכו'. פרק חלון (עירובין דף פ'): **משנה** בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח דברי ר"א רבי יהושע אומר ככר הוא עירוב אפי' מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה ככר כאיסר והוא שלם מערבין בו והלכה כר' יהושע וכן פסקו ז"ל. ושם (דף פ"א) הזכירו ברייתא דרבי יהושע מודה שבכל מערבין עירובי תחומין ובכל משתתפין שתופי מבואות ולא אמרו לערב בפת אלא בחצר בלבד:

וכשם שמערבין וכו'. שם ובהלכות אמר שמואל מערבין בפת אורז אבל לא בפת דוחן אמר רב מערבין בפת של עדשים. וטעם שאין מערבין בפרוסה אמרו בגמרא משום איבה פירוש שלא יאמר האחד אני מערב בשלמה וחברי בפרוסה ושאלו ערבו כולם בפרוסה מהו ופשטו שאינו עירוב גזרה שמא יחזור דבר לקלקולו. ונראה מן הגמרא שאם אין

הככר חסר אלא כדי חלתו שמערבין בו שאין כאן איבה שהרואה תולה ששלמה היתה ותקנה והפריש ממנה חלתה והוא שלא יהא אלא כדי חלת נחתום שהוא אחת ממ"ח. ולא נזכר זה בהלכות גם לא נתבאר בדברי רבינו ואולי לפי שאינו מצוי או שיש להם שטה אחרת בזה:

בכל אוכל וכו'. (דף כ"ו:) ראש פרק בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח. ופירוש מערבין עירובי תחומין ואמרו בגמרא (דף כ"ז) לא שנו אלא מים בפני עצמן ומלח בפני עצמו דאין מערבין אבל מים ומלח מערבין ומבואר בהלכות כן:

וכן כמהין וכו'. שם מפורש על משנתנו אין למדין מן הכללות אף במקום שנאמר בהן חוץ דהא איכא כמהין ופטריות שאין מערבין וזה ג"כ בהלכות:

הלכה ט

וכמה שיעור וכו'. פ' חלון (עירובין דף פ':) כמה הוא שעורו בזמן שהן מרובין שתי סעודות לכולן בזמן שהן מועטין כגרוגרת כלהוצאת שבת לכל אחד ואחד ופירשו בגמרא מרובין הם י"ח ומי"ח ואילך שתי סעודות הן י"ח גרוגרות וכתב רבינו שהם שש ביצים בינוניות ולמד כן ממ"ש פרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ב:) בתחומין ששיעור עירובי תחומין מזון שתי סעודות והם שש ביצים לדעת ר"י בן ברוקא והלכה כמותו לפי ששם הזכירו דבריו בלשון חכמים:

הלכה י

כל אוכל שהוא נאכל וכו'. פרק בכל מערבין (עירובין דף כ"ט:) אמר שמואל כל שהוא לפתן כדי לאכול בו וכל שאינו לפתן כדי לאכול ממנו בשר חי כדי לאכול ממנו בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול ממנו ובהלכות והלכתא כרבה וכ"פ ז"ל. **וכתב רבינו כגון יין מבושל וכו'** ומפורשין הם בגמרא שאמרו שם (דף כ"ט) אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין והקשו ומי בעינן כולי האי והתניא רשב"א אומר יין כדי לאכול בו חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות ותירצו כי קאמר ר"ש בחמרא מבשלא ופירשו שם אמר רב חומץ כדי לטבל בו שתי סעודות של ירק. איכא דאמרי אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות ולא נזכרו לשונות אלו בהלכות גם לא בדברי רבינו אלא ברייתא כפשטה ונראה שהן פוסקין כלשון ראשון וכפשט הברייתא דמשמע דבעינן דוקא טבול מזון שתי סעודות. והרשב"א ז"ל כתב והחומץ לטבל בו ירק של שתי סעודות ויראה ששיעורו רביעית וכן יראה לי שהיין המבושל בקנוח הסעודה הוא בא ולא לטבל בו ולפיכך שיעורו כדי שמביאין ממנו לקנוח שתי סעודות. עכ"ל:

הלכה יא

נשתתפו ביין חי שיעורו וכו'. דין היין נתבאר בסמוך ודין השכר שם (דף כ"ט:) שכר מערבין בו והעלו שיעורו שתי רביעיות ודין הביצים ג"כ שם (דף ל') מערבין בביצים חיות וכמה שתים:

רימונים שנים וכו'. ברייתא שם (דף כ"ט) עשרה אגוזים חמשה אפרסקים ושני רמונים ואתרוג אחד. ובספרי רבינו מצאתי חמשה אגוזים וטעות סופרים הוא:

ליטרא ירק וכו'. שם ליטרא ירק ולמעלה מזה אמרו שם מערבין בתרדין חיין והקשו האמר רב חסדא סלקא חייא קטיל גברא ותירצו התם דבשיל ולא בשיל וכן מבואר עוד שם דבבשיל ולא בשיל אין מערבין וסובר רבינו שה"ה לכל ירק. ובהשגות א"א לא נאמר כזה אלא בתרדין עכ"ל. ודברי רבינו נראין בטעמן שאין אדם אוכל ירק בשיל ולא בשיל:

עוכלא תבלין וכו'. כל שיעורים אלו מבוארין שם בגמרא (דף כ"ח וכ"ט) ברייתות ומימרות חוץ מן התבלין שיש חולקין ואומרין דאין מערבין בהם:

כל האוכלין מצטרפין לשיעור השתוף. משנה במעילה והביאוה שם (דף כ"ט) כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה כחצי פרס ובמזון שתי סעודות לעירוב. ופירש רבינו שנכלל בזה עירוב תחומין ושתוף מבואות וכן פירשו בתוספות. ובהשגות חלקו בזה ואמרו שלא נאמר אלא בעירוב תחומין בדוקא והאריכו בזה והרשב"א ז"ל לא הכריע בדין זה דבר:

הלכה יב

ליטרא האמורה בכל מקום וכו'. דע ששעורי המשקין והאוכלין הנמדדין לא נתבאר משקלן בגמרא לפי שאין כל הדברים השוין בכמות שוין במשקל ואע"פ שהן ממין אחד אבל הגאונים דקדקו בזה מדעתם ולקחו הבינוני הנמדד ועלה להם משקלו כשעור מה שכתבו. ורבינו היה מן המדקדקים והזכיר בפירוש המשנה של מנחות שדקדק במדת החלה כל יכלתו ועלתה לו משקלה כך וכך מקמח מצרים וכמ"ש פרק ששי מהלכות בכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין, והיתה כונת הגאונים בזה בהיות נקלה יותר ידיעת המשקל מידיעת המידות וכן מפורש מתשובותיהם שזה לא נתבאר בגמרא אלא שכל אחד מהם שיער לפי דעתו. ואמנם מה שזכר מבאור משקל הליטרא והעוכלא אפשר שיש מזה סמך פרק המוכר את הספינה (ב"ב צ') ויש שם גרסאות חלוקות. ודע שט"ז שעורות הם משקל חצי ארגינ"ש במשקל שלנו ובזה תדע כל השיעורין כמה הם למשקל שלנו:

הלכה יג

סאה האמורה בכל וכו'. זה מבואר בגמרא בכמה מקומות:

הלכה יד

אוכל שהוא וכו'. משנה שם (עירובין דף כ"ו:) מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה ובגמרא (דף ל'.) אמר רב הונא שבועה שלא אוכל ככר זה מערבין לו בה ככר זה עלי אין מערבין לו. ואמרו רוב המפרשים דאין הלכה כמותו אלא בכל גונא מערבין כדמוכחן ברייתות התם וכן הסכים הרשב"א ז"ל, ופירש עירובי תחומין ושתופי מבואות דין אחד להם:

הלכה טו

אבל דבר האסור וכו'. משנה שם (דף ל"א) מבואר בגמרא:

הלכה טז

כיצד מערבין. בהשגות א"א במקומות הללו וכו'. ובדברי הגאונים ראיתי שמקיימים המנהג הזה לגבות קמח ולעשות חלה שלימה ואף במקומותינו נוהגים כן והסכימו בו האחרונים ז"ל ולא נזכר בגמרא ולא בדברי רבינו סתירת זה המנהג או קיומו. ומ"ש הר"א ז"ל ומסתברא דבעינן כגרוגרת וכו' הוא מפני שדעתו ודעת האחרונים שאף לערובי חצרות בעינן שיעור אפי' בככר שלם ושיעורו כשיעור השתוף למועטים כגרוגרת לכל אחד למרובין מי"ח מזון שתי סעודות ודחקו עצמן בלשון המשנה (דף פ':) שאמרה ככר כאיסר והוא שלם מערבין בו ואמרו ובלבד שיהו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד. ורבינו הזכיר המשנה כפשטה שדי לכל אחד בככר כאיסר ואפילו הן מועטין שאין בו כגרוגרת ואף בדברי הגאונים לא מצאתי שיהא שיעור ערובי חצרות אלא בככרות שלמים או כשגובין קמח לעשות ממנו חלה שלימה וכן נראה:

ומניחין הכל בכלי אחד וכו'. משנה בכיצד משתתפין (פ"ה:) הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב והדר שם אינו אוסר עליו. בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות ה"ז עירוב והדר שם אוסר עליו. ובגמרא יש מימרא דרב יהודה דמשמע מינה דהנותן עירובו בבית שער דיחיד עירובו עירוב ולא נזכרו בהלכות. ורבינו כתב אפילו בבית שער דיחיד וזה תימה ואין ספק אצלי שכך היתה גרסת רבינו שם אמר רב יהודה כ"מ שאמרו חכמים הנותן את עירובו אין עירובו עירוב הדר שם אינו אוסר עליו חוץ מבית שער דיחיד ואולי שלזה לא הוצרכו להזכיר בהלכות מימרא זו לפי שבסתם בית שער נכלל בית שער דיחיד ולזה כתב רבינו פ"ד גבי האוסר על חבירו מי שהיה לו בחצר חבירו בית שער שהרבים דורסין בו וכו' דמשמע הא של יחיד אוסר

ואע"פ שבהלכות לא חלקו בפ' הדר גבי האוסר על חבירו אולי מפני שאינן מאריכין בדברים שאינן מצויים שידור אדם בבית שער כנ"ל ולזה פסק רבינו פ"ד בעשרה בתים זה לפנים מזה שהבית הפנימי והסמוך לו נותנין עירוב וכר"י דאמר פ' הדר (עירובין דף ע"ה:) שבית שער דיחיד אוסר כמו שיתבאר שם. וראיתי לרשב"א ז"ל שהביא הגירסא כל מקום שאמרו הדר שם אינו אוסר הנותן את עירובו שם אין עירובו עירוב חוץ מבית שער דיחיד והעמיד דברי רבינו בדרך אחרת א"א להולמה. ודין בית שאין בו ד"א מבואר פ"ק דסוכה (דף ג'):

וכשמקבץ העירוב מברך וכו'. זהו מוסכם שכל המצות כלן אע"פ שהן מדבריהן מברכין עליהן חוץ מאותן המבוארות פי"א מהלכות ברכות:

ויש לקטן לגבות עירובי חצרות וכו'. מימרא (עירובין ל"א:) אמר רב הונא קטן גובה את העירוב והוא הדין לנשים ועבדים:

ובית שמניחין בו את העירוב אינו וכו'. פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ט.) אמר שמואל בית שמניחין בו את העירוב אינו צריך ליתן את הפת ואסיקו טעמא משום דכמאן דדיירי הכא כלהו הוא. ודע שפסק הלכה הוא שהעירוב משום דירה לפיכך אין מערבין ולא משתתפין בכלים ומערבין בפת ומשתתפין באוכלין אע"פ שאין בהם שוה פרוטה ומניחין העירוב אפילו בבית של קטן ואם היה העירוב משום קנין היו דינין אלו בהפך ובדברי רבינו מבואר כל זה למבין:

ואם היו רגילין להניח בו אין משנין וכו'. בגיטין פרק הנזקין (גיטין דף נ"ט.) משנה מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום:

הלכה יז

וכיצד משתתפין במבוי וכו'. כבר נתבאר זה ומבואר בכיצד משתתפין (עירובין פ"ה:) שהשתוף יש להניחו בבית שער אכסדרה ומרפסת ובחצר שבמבוי ומפורש בהלכות שמניחין אותו אפילו בבית קטן פחות מארבע אמות ומבואר בגמרא שאם הניחו באויר מבוי שאינו שתוף:

ואם הניח הכלי בחצר וכו'. פרק חלון (עירובין דף ע"ט:) אמר שמואל חבית של שתופי מבואות צריך להגביה מן הקרקע טפח ופירשוה הגאונים בין משלהן בין מאחר המזכה להן משלו כמו שיתבאר אבל האחרונים פירשוה דוקא במזכה להן משלו ומשום הקנאה בהגבהה אבל אם היתה החבית משל בני מבוי אינה צריכה הגבהה וסמכו בזה על התוספתא דקתני אם היתה משלו מגביהה מן הארץ. ומ"מ יש סיוע לדברי הגאונים ז"ל מהברייתא שהביאו שם בגמרא (דף פ'.) משתתפין במבוי מביאין את החבית אם משלו

צריך לזכות אם משלהן צריך להודיע ומגביהה מן הקרקע משהו ואם איתא דכשהיא משלהן אינו צריך להגביה היה להם לסמוך דין ההגבהה למשלו וכך היה ראוי לשנות אם משלהן צריך להודיע אם משלו צריך לזכות ולהגביהה. והרשב"א הסכים לדעת האחרונים ז"ל:

הלכה יח

חלקו העירוב וכו'. מימרא דשמואל פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ט.) החולק את עירובו אינו עירוב והקשה מדתניא חמשה שגבו את עירובן ונתנוהו בשני כלים ב"ה אומרים ה"ז עירוב ותירצו עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא דמליה למניה ואייתר אבל דפלגיה מיפלג לא. ובכאן דברי רבינו מבוארים ופירוש אפילו בשנתמלא הכלי והותירו לא התירו אלא כששני הכלים בבית אחד וכן נראה שם למעלה מזה ואף לשון רבינו נראה כן וכ"כ הרשב"א ז"ל:

הלכה יט

המשתתפין במבוי וכו'. בפ' הדר (עירובין דף ע"א:) ברייתא מחלוקת ר"מ ורבנן ואמרו שם הלכה כר"מ ונאמרו שם שתי לשונות ונחלקו המפרשים בפסק דברים אלו והנכון כדברי רבינו שכל שנשתתפו במבוי בפת סומכין עליו משום עירוב וכן העלה הרשב"א ז"ל וכתב אלא שנהגו לערב בפת ולשתף ומניחין שתי עוגות בבית שבחצר אחת משום עירוב ואחת משום שתוף עכ"ל:

בני חבורה שהיו מסובין וקדש וכו'. בכיצד משתתפין (דף פ"ה:) א"ר יהודה אמר שמואל בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום פת שעל השלחן סומכים עליו משום עירוב ואמרי לה משום שתוף אמר רבה ולא פליגי כאן שמסובים בבית כאן שמסובים בחצר. והטעם לפי שהשתוף הוא אפילו בחצר אבל העירוב אינו אלא בבית בדוקא כמו שנתבאר. ומדברי רבינו נראה שהוא מפרשה בבני חבורה שקנו פת בשתוף והיו מסובים ואוכלים ממנו אבל הרשב"א ז"ל מפרשה בבני חבורה שהיו מסובים אצל אחד שזמנן לאכול משלו. ואע"פ שהמערב משלו צריך לזכות כמו שיתבאר בסמוך בכאן סתמו כפרושו שכל שזמנן לאכול על השלחן הרי זה זכה להם את הכל:

הלכה כ

לקח אחד וכו'. פרק חלון (עירובין דף ע"ט:) משנה וגמרא. **ומ"ש אע"פ שהן קטנים שהקטן זוכה לאחרים וכו'** מבואר בגיטין פרק התקבל (גיטין דף ס"ד ס"ה). וי"מ שכשאמרו בבניו קטנים וגדולים הכונה שהם סמוכים על שלחן אביהם נקראים קטנים אע"פ שהם גדולים בשנים ואם אינן סמוכין על שלחן אביהם נקראים גדולים אע"פ שהן

קטנים בשנים דמו זה למציאה כמבואר סוף פרק י"ז מהלכות גזלה ואבדה. ואחרים חלקו ופירשו המשנה כפשטה וזה נראה דעת רבינו ועיקר. וכתב הרשב"א ז"ל וכשהוא מזכה אם בקי בהלכה הוא צריך לזכות לכל בני החצר והמבוי ולכל מי שנתוסף מיום זה ואילך במבוי שאם לא כן פעמים שנתוספו דיורים ויאסרו עליהן עכ"ל. ובפרק חמישי אבאר.

ומ"ש רבינו ואינו צריך להודיע, פסק הלכה בגמרא (דף פ"א) כר' יהודה דאמר הכין:

הלכה כא

אין מערבין ולא משתתפין בשבת אלא וכו'. משנה פרק ב"מ (דף ל"ד.) ספק חשיכה ספק אינה חשיכה מערבין והעמידוה בגמרא בעירובי חצרות אבל ודאי חשיכה אין מערבין:

ולעולם צריך שיהיה העירוב או השיתוף מצוי ואפשר לאכלו כל וכו'. משנה פרק בכל מערבין (עירובין ל"ה.) נפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה מבע"י אינו עירוב משחשיכה ה"ז עירוב אם ספק נחלקו שם ומסקנא שספק העירוב כשר ואע"פ שהמשנה בעירובי תחומין שוין הם להן עירובי חצרות בדבר זה ופשוט וכ"כ ז"ל:

הלכה כב

נתן העירוב או השיתוף במגדל ונעל עליו ואבד וכו'. גם זה שם (דף ל"ד:) נתנו במגדל וכו' ומסקנא העלו המפרשים כדברי רבינו שאם צריך למלאכה גמורה אינו עירוב ואם אין בו אלא משום שבות הרי זה עירוב שכל שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות כל שיש צורך מצוה כמבואר פכ"ד מהלכות שבת ועוד יתבאר זה פ"ו גבי עירובי תחומין:

הפריש תרומת מעשר או תרומה גדולה והתנה עליה שלא יהיה תרומה וכו'. משנה הובאה שם (דף ל"ו.) לענין טבול יום וכו' אמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימים אם אמר עירבו לי בו לא אמר כלום והעלו שם הטעם משום דבעינן סעודה הראויה מבע"י ויתבאר כיוצא זה פ"ו בדיני עירובי תחומין:

פרק ב

הלכה א

אנשי חצר שעירבו כולן חוץ מאחד שלא עירב וכו'. זה מבואר בהרבה מקומות ועיקרו פרק הדר (עירובין ס"ט:) אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב וכו'. מבואר בסוגיא שעל משנה זו:

בטל להם זה שלא עירב רשות חצרו בלבד הרי אלו מותרים להוציא ולהכניס מבתיהן לחצר ומחצר לבתיהן אבל וכו'. במשנה הנזכרת אנשי וכו' ביתו אסור מלהכניס

ומלהוציא לו ולהם שלהן מותר לו ולהם והעמידוה בגמרא כמ"ד המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא בטל וכשבטל רשות חצרו ולא בטל רשות ביתו בפירוש היא משנתנו והכי קי"ל דרבנן סברי הכין כדאיתא סוף עושין פסין (עירובין כ"ו:):

בטל להם רשות חצרו וכו'. ג"ז מבואר שם (דף ס"ט:) ובעושין פסין (דף כ"ו:) היכא דגלי גלי:

הלכה ב

המבטל רשותו סתם וכו'. ג"ז מבואר שם דדוקא היכא דגלי אבל סתמא אין הבית בכלל:

והמבטל רשותו לבני חצר צריך לבטל לכל וכו'. בעיא פ' הדר (עירובין דף ע':) ואיפשיטא דצריך. ובעושין פסין (דף כ"ו:) ג"כ יש אוקימתא דרבנן סברי הכין וקי"ל כוותיהו. ופירוש ואם לא בטל לכל אחד בפירוש אף למי שבטל לא עשה כלום וכן מוכרח שם. ומדברי רש"י ז"ל שבפרק פסין נראה שאם היו כולן עומדים ואמר רשותי מבוטלת לכולכם שדי בכך. ולשון רבינו בזה צריך תלמוד:

והיורש מבטל רשות אע"פ שמת מורישו וכו'. בעיא שם (דף ע'.) יורש מהו שיבטל רשות היכא דלא הוה מצי לערובי מאתמול כגון שבאה לו הירושה בשבת וקיי"ל כר' נחמן דאמר מבטל וכ"פ ז"ל:

ובטול רשות וכו'. במשנה שם (דף ס"ט:) וכב"ה:

הלכה ג

בטלו אלו המערבין וכו'. משנה שם נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורים ואמרו בגמרא ואמאי הם אסורים אינהו נמי ליהוו אורחין לגביה ותירצו חד לגבי חמשה הוי אורח חמשה לגבי חד לא הוו אורחים. וכתב הרשב"א ז"ל ויראה לי שאם היו שנים לבד ובטל האחד אצל חבירו כך הדין שהמבטל אסור אף בשל חבירו וחבירו מותר בשל עצמו וכן רבים שלא עירבו שנתנו רשות לרבים שעירבו לפי שהיחיד נעשה אורח אצל רבים אבל הרבים אינן נעשין אפילו אצל הרבים ולא היחיד אצל היחיד עכ"ל:

הלכה ד

היו אלו שלא עירבו שנים או יתר אם בטלו רשותם למערבין וכו'. ברייתא שם (דף ע') שנים שלא עירבו נותנים רשותם לשנים שעירבו וכתב רבינו ואלו שלא עירבו אסורים וכבר נתבאר זה למעלה בדברי הרשב"א ז"ל:

ואין המערבין יכולים לבטל רשותם לשנים שלא עירבו שכל אחד וכו'. ברייתא שם ואין שנים שעירבו נותנין רשותם לשנים שלא עירבו ומפורש שם לא צריכא דהדר חד

מנייהו ומבטל ליה לחבריה מהו דתימא לישתרי קמ"ל כיון דבעידנא דקא מבטל לא הויא ליה שריותא בהאי חצר לא:

אחד שעירב אינו מבטל רשותו לאחד שלא וכו'. ברייתא שם אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב אבל אין אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב. ורבינו הביא הברייתא כלשונה ויש בזה תמה שהרי בגמרא הקשו מרישא למאן דאמר המבטל רשות צריך לבטל לכל אחד ואחד ואינו מספיק בבטולו לאחד וכך היא הקושיא שם היכי דמי אחד שעירב אי דליכא אחרינא בהדיה מאן עירב אלא פשיטא דאיכא אחרינא בהדיה וקתני לאחר שעירב ותירצו הב"ע דהוה ומית ומבואר זה בהלכות וא"כ היה לו לרבינו לבאר שאין הבטול לאחד שעירב מועיל אלא כשאין חבירו שעירב עמו קיים וכבר הושג מזה. ואפשר שסמך לו רבינו על מה שכבר באר למעלה שצריך לבטל לכל אחד ואחד וצ"ע:

הלכה ה

כשם שבעל הבית זה מבטל רשותו לבעה"ב זה בחצר אחת וכו'. שם (דף ס"ו:) אמר שמואל אין בטול רשות מחצר לחצר ואין בטול רשות בחורבה ור' יוחנן אמר יש בטול רשות מחצר לחצר ויש בטול רשות בחורבה וקי"ל כר"י. ובאור זה כך הוא ששתי חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר אע"פ שאין אחת אוסרת על חברתה אם רצתה האחת לבטל רשותה אצל השניה היא מותרת וחברתה אסורה. ואצ"ל שיש בטול אם היתה זאת לפנים מזו שהפנימיות אוסרות על החיצונה שיש בהן בטול וזה מבואר שם:

ומבטלין וחוזרין ומבטלין כיצד שנים ששרויין בחצר ולא וכו'. מחלוקת רב ושמואל (דף ס"ח:) ופסק כרב וכן פסקו בהלכות ויש חולקין וכבר הכריע הרשב"א ז"ל כדברי ההלכות:

ויש בטול רשות בחורבה כדרך שהוא וכו'. כבר נזכר זה וענינו שאם היו שני בתים פתוחים לחורבה אחת שאוסרין זה על זה אם לא עירבו ביטול מועיל ביניהם כדרך שמועיל בחצר:

הלכה ו

מי שביטל רשות וחזר לטלטל ברשותו שביטל וכו'. משנה (דף ס"ט:) שם מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר דברי ר"מ ר"י אומר מזיד אוסר שוגג אינו אוסר ומשמע ממתני' (דף ס"ח ס"ט) דגבי צדוקי ומאוקימתא דאוקימו עלה לא קשיא כאן קודם שהחזיקו וכו' דלאחר שהחזיקו אינו אוסר בשום צד לענין הלכתא וכן דעת ההלכות וכן הכריע הרשב"א ז"ל:

הלכה ז

שני בתים בשני צדי רה"ר וכו'. בעיא שם (דף ס"ז) דאיפשיטא דאין מבטלין:
אחד מבני חצר שמת וכו'. ברייתא שם אחד מן החצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק מבע"י אוסר משחשכה אינו אוסר ופי' אחד מן החצר עירב עם בני החצר וכשמת משחשכה כיון שהותר למקצת שבת הותר לכולו ואין היורש אוסר אבל כשמת מבע"י הרי היורש אוסר וכבר נתבאר למעלה שהיורש מבטל. וכתב הרשב"א ז"ל דדוקא כשבא זה היורש ודר עמהם בשבת הא לאו הכי אינו אוסר כמו שיתבאר פ"ד שמקום הפת אוסר. עוד כתב דוקא כשהניחו לאחד מן השוק הוא שאוסר כשמת מבע"י אבל אם הניחו לאחד מבני חצר שעירב עמהם הכל מותר שאע"פ שלא עירב עמהם על דירה זו כיון שעירב עמהם ונכנס השבת לאחר שמת המוריש הרי חל העירוב על כל מה שיש לו בחצר ופשוט הוא שם. עוד כתב אחד מבני חצר שלא עירב ומת משחשכה הרי היורש אוסר עד שיבטל אע"פ שהיה דר באותה חצר ועירב עמהם לפי שלא נכנס רשות המוריש בתוך עירובו של יורש. עוד כתב ויראה שאפילו לא היה היורש דר באותה שבת עמהם אוסר עד שיבטל שכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת עד שיבטל:
אחד מן השוק שמת וכו'. בברייתא הנזכרת מבואר כן וגם בזה כתב הרשב"א ז"ל דוקא כשבא היורש לדור בשבת הוא שאוסר הא לאו הכי לא כנזכר למעלה:

הלכה ח

ישראל וגר ששרויין וכו'. ברייתא (דף ע'.) והעמידו כן בגמרא ישראל וגר ששבתו במגורה אחת פי' רש"י כמין גורן וחלוק לחדרים מת הגר מבע"י אף על פי שלא החזיק ישראל מבע"י אלא משחשכה הרי זה אוסר מת הגר משחשכה כיון שלא היה לו להחזיק מבע"י אלא משחשכה הרי זה אינו אוסר ומפורש שם שבטול מועיל במקום שהוא אוסר. וענין הגר שנכסיו כהפקר על איזה דרך הוא מבואר בהלכות זכייה ומתנה:

הלכה ט

ישראל הדר עם וכו'. (דף פ"א:) ריש פרק הדר עם וכו' ראב"י אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראל אוסרין זה על זה. ונפסקה בגמרא (דף ס"ב:) הלכה כן ושם נתבאר הטעם שהזכיר רבינו בבאור. ופירש דוקא בשאין הישראלים אוכלין על שלחן אחד וצריכין לערב אבל אם היו אוכלין על שלחן אחד אין העובד כוכבים ומזלות אוסר עליהן. וזה ברור ומבואר בדברי רבינו. ודין גר תושב שהוא בזה כעובד כוכבים ומזלות מבואר בירושלמי:

הלכה י

שני ישראלים וכו'. שם (דף ס"ב) אמור רבנן אין מועיל עירוב במקום עובד כוכבים ומזלות ואין ביטול רשות מועיל במקום עובד כוכבים ומזלות עד שישכיר:

וכן אם העובדי כוכבים ומזלות רבים וכו'. זה פשוט ומתבאר שם:

וישראל אחד ששכר וכו'. זה מבואר שם (דף ס"ו) חמשה ששרויין בחצר אחת אחד שוכר ע"י כולם וכו'. וכתב הרשב"א ז"ל ישראל שהשאיל או שהשכיר ביתו לעובד כוכבים ומזלות אינו אוסר שלא השאיל והשכיר לו על דעת שיאסור עליו ועוד האריך בטעם זה:

הלכה יא

שתי חצרות זו וכו'. שם (דף ס"ה:) אמר רב ישראל ועובד כוכבים ומזלות בפנימית וישראל בחיצונה בא מעשה לפני רבי ואסר ושם פנימי במקומו מהו אמר להן מותר. עוד שם ישראל ועובד כוכבים ומזלות בחיצונה וישראל בפנימית מהו ואמרו שה"ה. ואע"פ שיש חולקים בדברים אלו מפני הסוגיא ששם כבר הכריחו האחרונים כדברי רבינו ועיקר:

הלכה יב

שוכרין מן וכו'. מבואר שם (ס"ב וס"ה ס"ז) ששוכרין ואפי' בשבת ושוכרין אפילו בפחות מש"פ:

ואשתו של וכו'. פ' חלון (עירובין דף פ') ההוא עכומ"ז דאמרי ליה אוגר לן רשותך לא אוגר להו וקא בעי מהו למיגר מדביתהו ופשטו שאשתו משכרת שלא מדעתו ומכאן דשלא מדעתו הוא אפילו בששאלוהו וסרב והרשב"א כתב שלא מדעתו אפי' בעל כרחו:

וכן שכירו וכו'. זה מבואר פ' הדר (עירובין דף ס"ו) מה מערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר אפילו שכירו ולקיטו.

ומ"ש רבינו ואפילו שכירו ישראל וכו'. **וכן מ"ש שאל מן העכו"ם וכו'**. מבואר שם (דף ס"ב ס"ד) במעשה דהמן בר ריסתק שלא היה רוצה להשכיר ואמרו ניזיל חד מינייהו ולשאול מיניה דוכתא וליתיב ביה מידי וה"ל כשכירו ולקיטו ושם אמרו היו לו חמשה שכירין ולקיטין מהו והשיבו אם אמרו שכירו ולקיטו להקל יאמרו להחמיר:

הלכה יג

שני ישראלים וכו'. שם (דף ס"ח:) מחלוקת שמואל ור"י וקי"ל כר"י וכן בשמת עובד כוכבים ומזלות פסק כמ"ד מבטלין וכן פסקו ז"ל:

הלכה יד

עובד כוכבים ומזלות שהשכיר וכו'. שם (דף ס"ה:) ר"ש בן לקיש ותלמידי ר' חנינא איקלעו להההוא פונדק דלא הוה שוכר והוה משכיר אמרו מהו למיגר מיניה היכא דלא מצי מסלק להו לא מבעי לך דהא לא מצי מסלק ליה כי תבעי לך דמצי מסלק ליה מאי כיון דמצי מסלק ליה אגרינן מיניה או דלמא השתא מיהו הא לא סלקיה אמר להו ריש לקיש נשכור ולכשנלך אצל רבותינו שבדרום נשאל להם אתו שאלו לרבי אפס אמר להם יפה עשיתם ששכרתם. וכתב הרשב"א ז"ל שאפילו לא היה משכיר יכול לסלקו יראה לי שאם היה לו במה שהשכיר שום תפיסת יד שהיו לו קצת כלים או אפילו אין בו אלא שיש לו רשות להניח שם שום כלים שוכרין אפילו מן המשכיר שאינו גרוע משכירו ולקיטו עכ"ל:

הלכה טו

חצר שישראלים ועובדי כוכבים ומזלות וכו'. דברי רבינו הם ממ"ש פ' הדר (עירובין דף ע"ד ע"ה) מבוי שצדו אחד עובד כוכבים וצדו אחד ישראל אין מערבין אותו דרך חלונות להתירו דרך פתחים במבוי א"ל אביי לרב יוסף אמר רב אפילו בחצר א"ל אין ואסיקנא דקסבר אסור לעשות יחיד במקום עובד כוכבים ומזלות. ובאר רבינו שחדושו של רב הוא שאף על פי שעירוב זה מועיל דרך חלונות אינו מועיל דרך פתחים שאם לא היו יכולים לערב דרך חלונות פשוט היה שלא היה מועיל דרך פתחים שכבר נתבאר שאין עירוב מועיל במקום עובד כוכבים וכתב רבינו בכאן דין החצר ופי"ה כתב דין המבוי. ויש לאחרונים בזה שטה אחרת ודברים אחרים ולדברי כולם דינו של רבינו אמת ופירושו נראה ג"כ:

הלכה טז

ישראל שהוא מחלל שבת בפרהסיא. ברייתא שם (דף ס"ט:) ישראל המשמר שבתו בשוק מבטל רשות ושאינו משמר שבתו בשוק אינו מבטל רשות, פי' בשוק בפרהסיא להוציא מחלל בסתר וכן מבואר בהלכות:

אבל אם היה וכו'. שם (דף ס"ט:) מבואר במעשה דר"ג שצדוקי מבטל רשות וכתב רבינו וה"ה לביתוסי ששניהם דין אחד להם בכל הגמרא וענין טעותם אחד הוא כידוע:

כללו של דבר וכו'. זהו להוציא רשעים וכן מפורש ריש פרק הדר (עירובין דף ס"א:) שמי שאינו מודה בעירוב הרי דינו בזה כעובד כוכבים ומזלות ומבואר בפרק בכל מערבין (עירובין דף ל"א:) שכותי אינו מודה בעירוב:

פרק ג

הלכה א

חלון שבין שתי וכו'. (עירובין ע"ו) ראש פ' חלון שבין שתי חצרות ארבעה על ארבעה בתוך עשרה מערבין שנים אם רצו מערבין אחד פחות מארבעה על ארבעה או למעלה מעשרה מערבין שנים ואין מערבין אחד ובגמרא טעמא דכוליה למעלה מעשרה אבל מקצתו בתוך עשרה מערבין שנים אם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך עשרה ומקצתו למעלה מעשרה מערבין שנים אם רצו מערבין אחד. עוד שם (דף ע"ו:) לא שנו אלא חלון שבין שתי חצרות אבל חלון שבין שני בתים אפילו למעלה מעשרה נמי אם רצו מערבין אחד מ"ט ביתא כמאן דמליא דמי ובהלכות וכן הלכתא ע"כ. וזה מבואר וכתב הרשב"א ז"ל תוספתא חלון שהוא ארבעה עשו לה סריגות בטלה וכן בירושלמי כיוצא בזה:

הלכה ב

וכן חלון שבין וכו'. שם בעיא לול פתוח מבית לעליה צריך סולם קבוע להתירו או לא ואסיקו אחד סולם קבוע ואחד סולם עראי אינו צריך:

היה חלון עגול וכו'. שם (דף ע"ו:) א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו כ"ד טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך עשרה שאם ירבענו נמצא משהו מהן בתוך עשרה ודקדקו שם בחשבון זה והעלו דבשבסר נכי חומשא סגיא. וגם זה החשבון אינו מדוקדק בכוון ולזה כתב רבינו אם יש בו כדי לרבע. ולא הוצרך לכתוב שיהיה מקצת הרבוע בתוך עשרה לפי שפשוט הוא מאחר שאנו צריכין לרבוע שאם הוא בין שתי חצרות צריך שיהא מקצתו בתוך עשרה. ובספרי הרשב"א ז"ל מצאתי חלון עגול צריך שיהא בהקפו י"ז פחות חומש כדי שאם ירבענו יהא בו ארבעה על ארבעה וצריך שיהיה בענין שאם ירבענו יהא צלע התחתון של המרובע משהו בתוך עשרה וכיצד הוא עושה צריך שיהא מן הנקודה התחתונה של הקף ארבעה טפחים בגובה כנגד צלע המרובע בתוך עשרה כדי שיהא צלע התחתון של המרובע משהו בתוך עשרה עכ"ל. ולא הבנתי בשום פנים ענינו במה שאמר וכיצד הוא עושה וכו' ואיני צריך לכתוב במה שהוקשה לי בו שמבואר הוא לכל מבין ואולי טעות סופרים הוא:

הלכה ג

כותל שבין שתי חצרות וכו'. משניות שם (דף ע"ו וע"ט:) כותל שבין שתי חצרות גבוה עשרה ורחב ארבעה מערבין שנים וכו' מתבן שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים

מערבין שנים ואין מערבין אחד נתמעט התבן מעשרה טפחים מערבין אחד ואין מערבין שנים. ומתבאר מן הגמרא שמה שאמר במשנה גבי כותל רחב ארבעה לא מעלה ולא מוריד לענין עירוב שנים או אחד אלא לדבר אחר שהוזכר במשנה שם וכן הכריח הרשב"א ז"ל שם. ואני אומר משנת מתבן תוכיח שלא הזכירו רחב ארבעה ולזה לא הזכירו רבינו בכאן רוחב כלל אלא אפילו משהו:

ואם היה ביניהם סולם וכו'. שם (דף ע"ח) אמר רב סולם זקוף ממעט ואסיק רב הונא דכותל עשרה סגי בסולם בשבעה ומשהו לפי שלא ישאר בין ראשו לראש הכותל שלשה:

הלכה ד

היה הכותל רחב ארבעה ועשו סולם מכאן וסולם וכו'. שם (ע"ז:) אמר אביי כותל שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים והניח סולם רחב ארבעה מכאן וסולם רחב ארבעה מכאן ואין בין זה לזה שלשה ממעט ולא אמרן אלא שאין בו ארבעה אבל יש בו ארבעה אפילו טובא נמי ע"כ. ופירוש ואין בין זה לזה שאין מכוונין זה כנגד זה. ולא ראיתי בספרי רבינו זכר לרוחב הסולם אבל הרשב"א ז"ל כתב רחב ארבעה כלשון המימרא. עוד כתב באיזה סולם אמרו שיש בו ארבעה חווקין ואם היה סולם כבד שזרועותיו ושליבותיו גסות וכבדות אע"פ שאין בו ארבעה חווקין ממעט לפי שכובדו קובעו. ולמטה אבאר בכונת רבינו:

הלכה ה

בנה מצבה ע"ג מצבה בצד הכותל אם יש בתחתונה ארבעה וכו'. א"ר ביבי בר אביי בנה אצטבא ע"ג אצטבא אם יש באצטבא התחתונה ארבעה ממעט א"נ אין בתחתונה ארבעה ויש בעליונה ארבעה ואין בין זה לזה שלשה ממעט. עוד שם סולם ששליבותיו פורחות אם יש בשליבה התחתונה ארבעה ממעט אין בשליבה התחתונה ויש בשליבה העליונה ארבעה ואין בין זה לזה שלשה ממעט ורבינו לא הזכיר ויש בעליונה ארבעה ואפשר שלא היה בגרסתו והמפרשים נחלקו בפירושו ואין מכל זה בהלכות כלום ולזה לא הארכתי בו:

וכן במדרגות של עץ שסמכן וכו'. זהו סולם ששליבותיו פורחות שהזכרתי:

הלכה ו

כותל גבוה שבין שתי חצרות וזיז יוצא וכו'. שם (דף ע"ז ע"ח) א"ר נחמן אמר רבה בר אבהו זיז שיוצא מן הכותל והניח עליו סולם כל שהוא מיעטו ולא אמרן אלא דאותביה עלויה אבל אותביה בהדיה ארווחי ארווחיה. עוד שם אמר רבה בר אבהו כותל י"ט צריך זיז אחד להתירו כותל עשרים צריך שני זיזין להתירו א"ר חסדא והוא שהעמידן זה שלא

כנגד זה ע"כ. ורבינו מפרש מימרא ראשונה שמצרכת סולם בשהזיז גבוה יותר מעשרה מן הקרקע לפיכך בלא סולם אין מיעוטו כלום אבל אם היה פחות מעשרה לקרקע ופחות מעשרה לכותל אינו צריך סולם וזהו שלא הזכירו סולם במימרא השנית וכן אם היה רחוק עשרה לראש הכותל מה מועיל לו סולם לא יהא אלא שהתחלת הכותל תהיה משם וזה ברור ולזה כתב רבינו דינין אלו כן. ויש לרש"י ז"ל בזה שטה אחרת גם למפרשים אחרונים יש פירוש אחר שהם מצריכין שיהיה הזיז רחב ארבעה ומפרשים שיותר הוא מועיל כשאין בה סולם והמימרא הראשונה לבטל כח הזיז נאמרה וזה לשון הרשב"א ז"ל זיז רחב ארבעה על ארבעה שהניח סולם כל שהוא עליו מיעט כחו של זיז שהסולם אינו ראוי למעט את הכותל לפי שאינו רחב כל צרכו והזיז אינו ראוי לפי שהסולם סמוך עליו נתן את הסולם סמוך לזיז אינו ממעט כחו של זיז אדרבה כל שהסולם מונח בצדו הרחיב את הזיז עכ"ל. וכ"כ בדין מימרא שניה שרוחב הזיזין ארבעה על ארבעה וזו היא שיטת ההשגות. ויש לתמוה לפירוש זה למה לא בארו בגמרא זיז רחב ארבעה על ארבעה ואין מכל זה בהלכות כלום:

הלכה ז

דקל שחתכו וסמכו וכו'. שם (דף ע"ח) א"ר חייא דקלים שבבבל אינן צריכין קבע מ"ט כובדן קובען א"ר אושעיא סולמות שבבבל אין צריכין קבע מ"ט כובדן קובען מ"ד סולמות כל שכן דקלים מ"ד דקלים אבל סולמות לא ע"כ. ופסק רבינו ז"ל כדברי המיקל ולא חלק רבינו ז"ל בין סולמות שבבבל לסולמות אחרים לפי שידוע שאם הסולם קל אין לומר בו כובדו קובעו ומבואר בדבריו שאינו ממעט בלא קביעה בבנין ואם נקבע בבנין כל סולם ממעט ולזה לא הוצרך רבינו לכתוב שהמצרי אינו ממעט לפי שהמצרי הנזכר בגמרא שאין לו ארבעה חווקין שאינו ממעט הוא בשאינו קבוע בבנין כמו שאמרו שם משום דהוה ליה דבר הניטל בשבת ואם קבוע בבנין הרי אינו ניטל ושם אמרו שהמצרי סולם קל הוא וא"כ מבואר בדברי רבינו ז"ל שהסולם קל שלא נקבע בבנין אינו ממעט כך נראה לי:

היו קשין מבדילין בין שתי החצרות וסולם מכאן וכו'. שם בעא מיניה רב יוסף מרבא סולם מכאן וסולם מכאן וקשין באמצע מהו א"ל אין כף הרגל עולה בכאן ע"כ. ופי' זה מבואר בדברי רבינו וכן הסכימו ז"ל:

היה סולם באמצע וכו'. שם קשין מכאן וקשין מכאן וסולם באמצע מהו א"ל הרי כף הרגל עולה בהם ורבינו כתב לשון הבעיא זה פירושה אם המחיצה כולה של קשין זולתי מקום קביעות ראשי הסולמות שהוא מאבן או כיוצא בו שהוא חזק להעמידן כשאדם

עולה בהן מהו מי אזלינן בתר סולמות או בתר המחיצה שאינה בריאה ופשט ליה דדי בכך דמחיצת קשין מחיצה היא והסולמות בריאין וראויין לעלות בהן וזהו פירוש נכון ומסכים לדברי רבינו:

הלכה ח

היה אילן בצד הכותל ועשהו סולם לכותל וכו'. שם (דף ע"ח:) בעא מיניה רב יוסף מרבה עשאו לאילן סולם מהו תיבעי לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ותיבעי לרבנן עשאה לאשרה סולם מהו תיבעי לר' יהודה דאמר מותר לקנות בית באיסורי הנאה תיבעי לרבנן א"ל אילן מותר ואשרה אסורה מתקיף ליה רב חסדא אדרבא אילן שאיסור שבות גרם לו ניתסר אשרה שאיסור דבר אחר גרם לו נישתרי אתמר נמי כי אתא רבין א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן כל שאיסור שבות גרם לו אסור כל שאיסור דבר אחר גרם לו מותר ר"נ בר יצחק מתני הכי אילן פלוגתא דר' ורבנן פירוש דלרבי מותר אשרה פלוגתא דר' יהודה ורבנן פי' דלר"י מותר ע"כ בגמרא. ורבינו ראה לפסוק כרבה בהיתר האילן ואיסור האשרה לפי שדברי ר"נ בר יצחק שהוא אחרון מסכימים לדבריו משום דקי"ל כרבי כמבואר פכ"ד מהלכות שבת ולא קי"ל כר"י כמו שיתבאר פ"ו ויש פוסקין בהפך וכר' יוחנן ודברי רבינו נראים:

הלכה ט

כותל שגבוה עשרה ובא למעט כדי לערב עירוב אחד אם יש באורך המיעוט עשרה טפחים מערבין אחד. כך נמצא בספרי רבינו והשיגוהו ממ"ש עשרה שאין במימרא אלא ארבעה וחפשתי בספרי רבינו ומקצתן מצאתי בהן ארבעה טפחים וכך היא הנוסחא האמתית ומימרא היא שם (דף ע"ז) בא למעטו אם יש למיעוטו ארבעה מותר להשתמש בכל הכותל כולו ואם לאו אין משתמש אלא כנגד המיעוט והקשו מה נפשך אי אהני מיעוטא אפילו בכל כותל כולו אי לא אפילו כנגד המיעוט נמי לא ותירץ רבינא כגון שעקר חוליא מראשו. **ומ"ש רבינו סתר מקצת הכותל** הוא פירוש לדברי רבינא:

הלכה י

נפרץ הכותל הגבוה וכו'. משנה שם (דף ע"ו:) נפרץ הכותל עד עשר אמות מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד מפני שהוא כפתח יתר מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים:

הלכה יא

היתה הפרצה וכו'. שם (דף ע"ח:) חקקו להשלים לכותל בכמה א"ל בעשרה חקקו כולו בכותל בכמה א"ל מלא קומתו ומ"ש התם מסתלק ליה הכא לא מסתלק ליה ופירשה רבינו בפורץ פרצות כמבואר בדבריו. ונ"ל פירוש למה שאמרו התם מסתלק וכו' שזו

היא כונתם כשבא להשלים פרצתה פחותה מעשר ליותר מעשר מעשיו מוכיחין שהוא רוצה להסתלק מענינו שהיו יכולין לערב שנים שאל"כ למה הוא מרבה בפרצה ולזה די בגובה עשרה אבל כשבא לפרוץ בתחלה צריך מלא קומתו שיראו החצרות כאחד בהיות אדם עובר מזו לזו בלא דוחק ואם לא כן אין מעשיו מורין על כוונת סלוק אלא שרוצה להשתמש עם בני החצר השניה ואירע לו שחקק יותר מעשרה כך נ"ל לדעת רבינו. ויש בזה שטה אחרת למפרשים שדברי הגמרא הם בדין הסולם ושיעורו:

הלכה יב

חריץ שבין שתי חצרות וכו'. משנה חריץ שבין שתי חצרות עמוק עשרה ורחב ארבעה מערבין שנים ואין מערבין אחד אפילו מלא תבן או קש מלא עפר או צרורות מערבין אחד ואין מערבין שנים ואמרו בגמרא גבי עפר וצרורות שאפילו בסתם בטלין אצל חריץ משום דלמיסתם קאי ואמרי גבי תבן או קש אי בטליה חייץ ואי לא לא חייץ:

הלכה יג

וכן אם מיעט וכו'. במשנה נתן עליו נסר שהוא רחב ארבעה טפחים וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד פחות מכאן מערבין שנים ואין מערבין אחד. ובגמרא (דף ע"ה) אמר רבה לא שנו דבעינן ארבעה אלא שנתנו לרחבו פירוש אורך הנסר לרחב החריץ אבל לארכו אורך הנסר לאורך החריץ ורחבו נמצא רחבו אפילו כל שהוא נמי שהרי מיעטו מארבעה:

וכל דבר הניטל וכו'. שם בראש הפרק כמה ספל ממעט והקשו אמאי דבר הניטל בשבת הוא וכל דבר הניטל בשבת אינו ממעט ותירצו לא צריכא דחבריה בארעא ומסקנא דבעי מרא וחצינא. ופירוש רבינו זה בחריץ והאחרונים פירשו בכותל והם סבורים שכל שיש במיעוט רוחב ארבעה אף על פי שאינו מגיע לראש הכותל ולא בסמוך לו בשלשה כיון שאין מופלג עשרה די בכך ולא אמרו סולם צריך שבעה אלא כשאינו רחב ארבעה ורבינו ז"ל לא חלק ונראה מדבריו שכל מיעוט צריך שיהיה בפחות משלשה לראש הכותל:

הלכה יד

נתן לוח שרחב ארבעה וכו'. זו היא המשנה שכתבתי למעלה:

וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו וכו'. במשנה הנזכרת (דף ע"ח ע"ט) ובגמרא אמר רבה הא דאמרת זו כנגד זו אין זו שלא כנגד זו לא וזו למעלה מזו נמי לא שנו אלא שיש בין זה לזה שלשה אבל אין בין זה לזה שלשה גזוזטרא עקומה היא. ופירש"י ז"ל זו למעלה מזו לא סגי להו בנסר ארבעה ופירוש אין בין זה לזה שלשה גובה שלשה. וכתב הרשב"א

ז"ל מכח התוספתא שאם אין ביניהם מרחק ארבעה אינו צריך נסר מזו לזו אלא אף בלא נסר מערבין אחד ואין מערבין שנים כל שהן זו כנגד זו:

הלכה טו

כותל שבין שתי חצרות וכו'. מימרא שם (דף ע"ז) כותל שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים וצדו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ הוה ליה לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו בקשה ונותנין לזה שתשמישו בנחת. ופירש רש"י ז"ל כל כמה דלא גבוה עשרה קרי שוה לארץ וכ"כ הרשב"א ז"ל וברור הוא. **וכתב רבינו שהוא רחב ארבעה** לפי שאם אין ברחב הכותל ארבעה מותר הוא לשניהם להשתמש בו אפילו מן הבתים אפילו שעירבו כל אחת בפני עצמה וכן מבואר שם בגמרא. וכבר נזכר פי"ד מהלכות שבת שמקום שאינו רחב ארבעה על ארבעה הוא מקום פטור. ודע שרחב ארבעה על ארבעה ולא עירבו עירוב אחד זו שתשמישה בנחת מותרת לו אפילו מן הבתים כיון שעירבה לעצמה וזו שתשמישה קשה אסורה בו אף מן החצר וכשתשמיש שניהם שוה מותרות בו שניהם מן החצרות ואסורות מן הבתים אלא אם כן עירבו עירוב אחד וחלק זה יתבאר בסמוך בבבת היה כותל וכו':

וכן וכו'. מימרא שם כיוצא בכותל וענינה כענינה:

הלכה טז

היה כותל וכו'. זה מחלוקת רב ושמואל בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ג:) דרב אמר שניהם אסורין בו ושמואל אמר נותנין אותו לזה שבשלשול וקיי"ל כרב באיסורי. **וכתב רבינו אין מכניסין מעובי כותל זה לבתים** בדוקא לפי שמן החצרות שניהם מותרין אפילו בלא עירב אחד ומבואר בהלכות פרק חלון והוא כלל לכל שיד שניהם שוה בו וכמו שכתבתי למעלה:

הלכה יז

שני בתים שביניהם חורבה וכו'. מבואר בכיצד משתתפין (דף פ"ה) שדין החורבה כדין הכותל שבין שתי חצרות ואף ע"פ ששם נתבארו צדדין שלא נזכרו בדברי רבינו ראה ז"ל לקצר ולהודיע עיקר הענין ואין בהלכות מכל זה. וחורבה זו יש מי שפירש כשהיא בדוקא של בעלי הבתים אבל חורבה של אחרים אסורה היא בכל צד. ויש מי שכתב אף של אחרים שכיון שאין שם בית דירה אינו אוסר ולזה הסכים הרשב"א ז"ל:

הלכה יח

כל גגות העיר וכו'. (דף פ"ט) ריש פרק כל גגות העיר רשות אחד וכו' ר"ש אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית

ומפורש בגמרא (דף צ"א:) בברייתא שהמבוי ג"כ רשות אחת עם אלו הרשויות ושם נחלקו אם אמרה ר"ש אפילו בשעירבו החצרות לעצמן דאיכא מאן דסבר דגזר בשעירבו שמא יבוא להוציא כלי הבית ושמואל ור' יוחנן סברי אפילו בשעירבו וקי"ל כותייהו ושם (דף צ"א) נפסקה הלכה כר"ש:

הלכה כא

בור שבין שתי חצרות וכו'. משנה שם פרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ו) בור שבין שתי חצרות אין ממלאין ממנו בשבת אא"כ עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין מתוך אוגנו אמר רבן שמעון בן גמליאל ב"ש אומר מלמטה וב"ה אומר מלמעלה ונחלקו בגמרא רב הונא ורב יהודה בפירוש מלמטה ומלמעלה ודעת הגאונים לפסוק כרב יהודה דבעי מחיצה עשרה ושיהיה לכל הפחות טפח ממנה בתוך המים וכן שיהיה ממנה לכל הפחות טפח למעלה מן המים וכמ"ש רבינו ויש מן האחרונים שפסקו שא"צ שיהיה ממנה כלל בתוך המים אלא אפילו רחוקה מהם כל שיש שם מחיצה עשרה בתוך הבור אף על פי שהמים עמוקים הרבה מותר ופירשו השמועה בפירוש מסכים לזה ובהלכות כדעת רבינו:

הלכה כב

וכן אם עשו על פי הבאר וכו'. שם (דף פ"א:) מימרא קורה ארבעה מתרת במים והקשו והא תותי קורה עריבו מיא ומפרק קל הוא שהקלו במים. ופירש הרשב"א ז"ל שכיון שהיא רחבה ארבעה אומרים פי תקרה יורד וסותם ועוד שאין הולך יותר מארבעה טפחים. עוד כתב ויראה לי שהמחיצה עשרה בזמן שהיא רחבה ארבעה מותרת לדברי הכל מן הטעם הזה שאין הדלי הולך יותר מארבעה טפחים ולפיכך מותר אף על פי שא"א במחיצה פי מחיצה יורד וסותם עכ"ל:

הלכה כג

בור שבאמצע השביל וכו'. שם (דף פ"ד פ"ה) א"ר יהודה אמר שמואל בור שבין שתי חצירות מופלגת מכותל זה בארבעה ומכותל זה בארבעה זה מוציא זיז כל שהוא וממלא וזה מוציא זיז כל שהוא וממלא ואמרו שם דלרב לא בעי זיז כלל לפי שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר. ומדברי רבינו **שכתב אע"פ שהיא מופלגת וכו'** אתה למד שהוא מפרש דמופלגת ארבעה לרבותא נקטוה וכ"ש בפחות מכן וכן משמע דבריו הוא שהמלוי אינו דרך שביל אלא דרך חלון ולזה נקרא דרך אויר. וממה שסתם רבינו נראה שאע"פ שהחצרות פתוחות לשביל מותר למלא דרך חלונות. ובהשגות א"א והוא שחולית הבור גבוהה עשרה טפחים וכו'. ואני תמה בזה שהרי רבינו ז"ל לא הזכיר רה"ר כאן אלא

שביל רה"ר וא"כ למה היה לו להזכיר חוליא גבוהה ודין המשנה בהמוצא תפילין מבואר בדבריו פט"ו מהלכות שבת ושם הזכיר מה שהוא תלוי במהות הרשויות ולא באיסור הבעלים זה על זה וכאן הזכיר מה שהוא תלוי באיסור בעליהן זה על זה ופשוט הוא לכל מעיין בדברי רבינו ובחלוקה שחלקן וסדרן. ואילו שת הר"א ז"ל לבו אליה לא השיגו בכאן. ויש במימרא זו שטה אחרת לרשב"א ז"ל בשם רש"י ז"ל לומר דדוקא בשאין החצרות פתוחות לשביל שאם היו פתוחות כל שלא עירבו שניהם אסורין בו וכ"כ דאע"פ שאין הדיורין פתוחין כל שיהיה תוך ארבעה לזה ולזה אין ממלאין ממנו עד שיעשו לו מחיצה עשרה מלמעלה או מלמטה לפי שרשות שניהם שולטת בו ולדבריו בדוקא נקט שמואל מופלגת מכותל זה וכו':

הלכה כד

חצר קטנה שנפרצה במלואה וכו'. משנה שם פרק כל גגות (עירובין דף צ"ב) חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה והעמידה שם (דף צ"ג:) בשנפרצה מבעוד יום הא בשבת הואיל והותרה שבת הותרה ומבואר בהלכות:

הלכה כה

שתי חצרות שעירבו וכו'. שם עירב דרך הפתח ונסתם הפתח עירב דרך חלון ונסתם חלון מהו א"ל שבת הואיל והותרה הותרה:

וכן שתי חצרות וכו'. שם (דף צ"ג צ"ד) אתמר כותל שבין שתי חצרות ונפל רב אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות ושמואל אמר זה מטלטל עד עיקר מחיצה וזה מטלטל עד עיקר מחיצה וקי"ל כשמואל כדאיתא בהלכות:

נפתח החלון וכו'. דעת רבינו הוא שכשנסתם החלון כל אחת מותרת לעצמה ואע"פ שהעירוב מונח באחת מהן ואי אפשר לחצר שניה ליטלו אבל מזו לזו דרך חורין או דרך אויר ע"ג הכותל לא וכשחזר ונפתח החלון חזרו להיתרן להשתמש מזו לזו והאיסור מזו לזו כשנסתם החלון למד רבינו מדין הספינות שהביא בסמוך שדינן מבואר פרק הזורק (שבת ק':) ששנינו שם ספינות הקשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו ואם אינן קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו ופירשו בגמרא (דף ק"א:) לערב ולטלטל מזו לזו וכדתניא ספינות הקשורות מזו לזו מערבין ומטלטלין מזו לזו נפסקו נאסרו חזרו ונקשרו בין שוגגין בין מזידין בין אנוסין בין מוטעין חזרו להיתרן הראשון שכל מחיצה שנעשה בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה והקשו והאמר ר"נ לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור ותירצו כי אתמר דר"נ אמזיד אתמר ופירש רש"י ז"ל משום קנסא וכי קתני

חזרו להיתרן הראשון אשוגנין ומוטעין ואנוסין. וכי קתני מזידין אשמה מחיצה קאי ולזרוק כר"נ ע"כ. ובכאן מבוארים דברי רבינו בדברי הספינה ומהם למד לדין החצרות. ובהשגות כתוב בדין החצרות א"א זה שבוש דלעצמן לא צריכא למימר אלא אפילו מזו לזו כמו שהיו קודם סתימה ע"כ. ואף דעת הרשב"א ז"ל כן ואמר שאינו דומה לספינות לפי שהספינות כשהותרו ראויה כל אחת לנוד ממקומה ולהתרחק זו מזו ואסור להוליך מזו לזו שהרי הים שהיא כרמלית מפסקת ביניהם לפיכך אפילו עכשיו שלא זזו אין מטלטלין מזו לזו אלא א"כ חזרו ונקשרו מה שא"כ בחצרות ע"כ דבריו. ואני אומר שראיית רבינו היא ממה שאמרו אם אינן קשורות אע"פ שמוקפות והוא מפרש מוקפות מחיצה. אבל ראיתי לרש"י ז"ל ולשאר המפרשים שפירשו מוקפות סמוכות וכן חולקין עליו בדין המזיד שמדברי רבינו נראה שאין היתרן בשחזרו ונקשרו במזיד והם מתירין ומפרשים בדרך אחרת:

פרק ד

הלכה א

אנשי חצר שהיו כולן אוכלים על שלחן א' תמיד וכו'. זה מבואר פ' הדר (עירובין דף ע"ב ע"ג) במשנה בגמ' שם כמו שיתבאר:

הלכה ב

וכן אם צריכין לעשות עירוב וכו'. זה מבואר ג"כ שם (דף פ"ד) בדין חמש חבורות ששבתו בטרקלין וכו' כמו שיתבאר למטה:

ואם היה העירוב בא אצלם וכו'. גם זה ברור ופשוט במשנה שם (דף עב:) וכן כתבו ז"ל והכלל הרי הן כבעל הבית אחד:

הלכה ג

וכן אנשי חצר שעירבו וכו'. זה מבואר במה שיבוא בסמוך. **ומה שכתב ואם היה העירוב בא אצלם** מתבאר ממה שאמרו פרק הדר (עירובין דף ע"ג) והא אחין דכמאן דעריבי דמו ונתבאר גבי אחין שאם העירוב בא אצלן שאינן צריכין ליתן עירוב:

הלכה ד

חמשה שגבו את העירוב וכו'. ברייתא פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ט:) ובעיא פרק הדר (עירובין דף ע"ג) חמשה שגבו את עירובן כשהן מוליכין את עירובן למקום אחר עירוב אחד או אין עירוב אחד לכולן ואיפשיטא דעירוב אחד לכולן:

הלכה ה

האב ובנו הרב ותלמידו וכו'. שם בעיא האב ובנו הרב ותלמידו כרבים דמו או כיחידים דמו צריכין לערב או אין צריכין לערב ופשטו האב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהם דיורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב:

הלכה ו

האחים שכל אחד וכו'. שם (דף ע"ב:) משנה האחין שאוכלים על שולחן אביהם וישנין בבתיהם צריכין עירוב לכל אחד ואחד לפיכך שכח אחד מהם ולא עירב מבטל רשותו אימתי בזמן שהיו מוליכין את עירובן למקום אחר אבל אם היה העירוב בא אצלן או שאין עמהם דיורין בחצר אינם צריכין לערב ואמרו בגמרא על מה שאמרו צריכין עירוב לכל אחד ואחד שמעת מינה מקום לינה גורם ופירוש ודלא כרב דאמר מקום פתא גרים ודחה רב לעולם מקום פתא גרים ובמקבלי פרס שאנו ופירש רבינו מקבלי פרס שאין אוכלין בהתמדה אצל אביהם אלא לפעמים כמו שיסעוד אדם נכרי אצל חבירו שבוע או חדש אלא שאלו הם מרבים לסעוד בזמנים חלוקים על שולחן אביהם יותר מהנכרי שאינו אלא באקראי בעלמא ויש להם בתים בחצר שאוכלין שם שאר ימות השנה ולזה בזמן שיש שם דיורין אחרים האוסרים נחשבים כחלוקים בזמן שאין שם דיורין נחשבים כאחדים. וראיתי מי שהקשה על דברי רבינו מאין הוציא אורח שאוסר על בני חצר בזמן שיש דיורין אחרים בחצר וכן מאין לו שהשמש שעומד בשכר עם רבו שיאסור בזמן שיש דיורין בחצר וזה חידוש גדול עכ"ד. ואני אומר לא נתכוין בכוונת רבינו שלא אמר רבינו שהסועד אצל חבירו אוסר ובבאור כתב למטה בפרק זה אבל האורח אינו אוסר לעולם כמו שביארנו עכ"ל. אלא נתינת טעם אמר למה האחים אוסרין בזמן שיש שם דיורין אפילו בימים שסועדים אצל אביהן וכתב שכל שאינן אוכלים בקבע עדיין דירתן קיימת בבתיהן שבחצר לפי שאין זה עקירת דירה שהאדם הסועד אצל חבירו חדש או ימים אין דירתו עקורה ממקומה וכבר כתבתי טעם למה בזמן שאין עמהם דיורין הם כאחדים לפי שהם מרבים בזמנים חלוקים לסעוד עם אביהם וכן אין דעת רבינו בעבדים שאם לא יהיה להם בית דירה חלוק בחצר שיאסרו וזה נ"ל ברור בדבריו. ומ"מ יש פירוש אחר בענין מקבלי פרס שמפרשין שנוטלים המנות מאביהם ואוכלין אותן בבתיהן וכן פירש"י ז"ל והאחרונים ולשון זה בהשגות. ולשון המשנה שאמרה שאוכלין ולא אמר שסומכין קשה לי קצת לפירושם. ודין הנשים והעבדים שהזכיר רבינו מחלוקת בגמ' (דף ע"ג) ואמרו ר' יהודה בן בתירא מתיר בנשים ואוסר בעבדים ר"י בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים ופסק רבינו כדברי שניהם להקל לפי שהלכה כדברי המיקל בעירוב לפיכך יש לפסוק

בנשים כדברי המיקל וכן בעבדים ויש פוסקין כר"י בן בבא משום דרב מפרש טעמיה התם ולדבריהם הנשים אע"פ שמקבלות פרס ואין שם דיורין אחרים הרי הן כנכריות ואוסרות זו על זו וזה דעת הרשב"א ז"ל ודברי רבינו נראין:

הלכה ז

חמש חבורות ששבתו בטרקלין. משנה (דף ע"ב) ומסקנא כדברי רבינו כמבואר בהלכות ופירוש כל שאין מחיצות מגיעות לתקרה הרי הן כאחדים לכל דבר שאינן צריכין עירוב ואם בא עירוב אצלן אינן צריכין לערב ואם עירבו לחצר אחרת עירוב אחד לכולן וההפך כשהמחיצות מגיעות וכתב הרשב"א מגיעות שהן תוך שלשה לתקרה שכל תוך שלשה כלבוד דמי, ודקדק מלשון המשנה שאם עשו מקצתן מחיצות מגיעות ומקצת לא עשו אותן שעשו הן כמחולקים ושלא עשו כמשותפים, וטרקלין הוא בית ארוך ורחב:

הלכה ח

מי שיש לו בחצר חבירו וכו'. שם ת"ר מי שיש לו בית שער אכסדרה ומרפסת בחצר חבירו אינו אוסר עליו בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות הרי זה אוסר עליו ר' יהודה אומר לא אסרו אלא מקום בית דירה בלבד ושאלו מאי מקום בית דירה רב אמר מקום פתח ושמואל אמר מקום לינה וקי"ל כר' יהודה וכדרב וכדאיתא בהלכות. וכבר כתבתי למעלה פרק ראשון למה כתב רבינו בית שער שהרבים דורסין בו:

לפיכך אם קבע לו וכו'. משנה בכיצד משתתפין (דף פ"ה:) שהדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר ובבית התבן ובית הבקר ובית האוצרות אם דר שם אוסר וכתבתיה פרק ראשון:

הלכה ט

עשרה בתים זה לפנים מזה וכו'. פרק הדר (עירובין דף ע"ה:) אמר שמואל עשרה בתים זה לפנים מזה פנימי נותן את עירובו ודיו ור' יוחנן אמר חיצון והקשו חיצון בית שער הוי ותירצו אימא חיצון של פנימי במאי קא מיפלגי מר סבר בית שער דפנימי הוי בית שער ומר סבר בית שער דפנימי לא הוי בית שער ופסק רבינו כר"י וכמ"ש פרק ראשון:

הלכה י

שתי חצרות וביניהם ג' בתים וכו'. שם (ע"ה) אמר רב שתי חצרות ושלשה בתים ביניהם זה בא בדרך זה והניח עירובו בזה וזה בא בדרך זה והניח עירובו בזה זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אמצעי הו"ל בית שמניחין את העירוב וכל בית שמניחין בו את העירוב אינו צריך ליתן בו את הפת:

הלכה יא

שתי חצרות ושני בתים פתוחים וכו'. שם (דף ע"ו) בעיא דאיפשטא:

הלכה יב

אחד מבני חצר שהוא גוסס וכו'. תוספתא:

הלכה יג

אחד מבני חצר שהניח ביתו וכו'. משנה בפ' כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ו) המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל הרי זה אוסר דברי ר"מ ר' יהודה אומר אינו אוסר ר' יוסי אומר נכרי אוסר ישראל אינו אוסר שאין דרך ישראל לבא בשבת ר"ש אומר אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיח. ובגמרא אמר רב הלכה כר"ש דוקא בתו אבל בנו לא כדאמרי אינשי נבח בך כלבא עול נבח בך גורייתא פוק ע"כ. ולזה פוסק רבינו כר"ש בדין הישראל ולא חלק בין בנו לבתו לפי שלא אמרו אלא לדבר בהוה המצוי שדרך בני אדם לשבות אצל בתן מאצל בנן ולעולם אם הסיח לבו אפילו הלך לשבות אצל נכרי אינו אוסר ובשלא הסיח לבו אפילו אצל בתו הרי זה אוסר. ויש מי שפירש שכל שהסיח דעתו אפילו נמלך וחזר באמצע שבת אינו אוסר. וכן נראה ששבת הואיל והותרה הותרה. ובדין הנכרי פסק רבינו כר' יוסי וכר"י דאמר פ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ו:) דר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי אפילו בעירובין וכ"ש דהוו להו ר"מ ורבי יוסי תרי לגבי רבי יהודה באיסור הנכרי והוי ליה רבי יהודה יחיד לגבייהו. **וממ"ש רבינו שהרי אפשר שיבא בשבת** נראה דדוקא כשהוא במקום קרוב דהיינו מהלך יום אחד שיכול לבא בשבת הוא שאוסר אבל אם היה רחוק אינו אוסר וכן כתבו ז"ל. ויש פוסקין כר' יהודה ודברי רבינו עיקר:

הלכה יד

בעל החצר שהשכיר וכו'. שם (פ"ה:) משנה ר' יהודה אומר אם יש שם תפיסת יד של בעה"ב הר"ז אינו אוסר ואמרו בגמ' (דף פ"ו) דבר שניטל בשבת אוסר שאינו ניטל בשבת אינו אוסר תנ"ה יש לו טבל ועששיות וכל דבר שאינו ניטל בשבת אינו אוסר ופירש"י עששיות של ברזל חתיכות גדולות ע"כ. ונ"ל שכל דבר שראוי לטלטלו לצורך מקומו בכלל דבר שניטל הוא ולזה בארו טבל ועששיות שאין עליהם תורת כלי:

הלכה טו

אנשי חצר ששכחו ולא עירבו וכו'. פרק כל גגות (עירובין דף צ"א) ובהרבה מקומות:
ואם היתה שם מרפסת או עליה וכו'. משנה פ' כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ג:) אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כל שגבוה עשרה טפחים למרפסת פחות

מכן לחצר ופירש רבינו שלא עירבו אלו עם אלו אבל בני החצר עירבו לעצמן וכן בני המרפסת. ולענין כלים ששבתו בבתים הוא דין המשנה וכן הוא מוכרח שאם בשלא עירבו כלל ולכלים ששבתו בחצר בכל גוונא מותר לטלטל מן החצר למרפסת לפי שכולן רשות אחת הן כמו שנתבאר פ"ג והרי הן בכלל גגות וחצרות שהם רשות אחד וכן מבואר בגמרא פרק כל גגות (עירובין דף צ"א) במסקנא שהחצר והמרפסת רשות אחת אלא ודאי פירוש רבינו עיקר וכן כתבו ז"ל:

הלכה טז

כיצד הסלע או תל שבתוך החצר. שם (דף פ"ג:) במשנה הנזכרת חולית הבור והסלע שהם גבוהים עשרה טפחים למרפסת פחות מכן לחצר בד"א בסמוכה אבל במופלגת אפילו היא גבוהה עשרה טפחים לחצר אי זו היא סמוכה כל שאינה רחוקה ארבעה טפחים ע"כ. ופירשו בגמרא (דף פ"ד) אליבא דהלכתא דלחצר ששנו במשנתנו בין ברישא בין בסיפא אף לחצר קאמר ושניהם אסורים בו ודין הבור יתבאר לפנינו:

היתה מצבה רחבה ארבעה טפחים וכו'. פרק כיצד מערבין (דף נ"ט ס') אמר שמואל אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכח אחד מהן ולא עירב אם יש שם דקה ארבעה אין אוסרין זה על זה ואם לאו אוסרין זה על זה ויש שם על מימרא זו אוקימתות. ורבינו כתבה כפשטה ומדבריו נראה שהוא מפרש שהמצבה הזאת מתרת הרשויות שהן בחצר שנאמר עליהן למעלה שהן אסורין ודברים אלו בהלכות בקצור מופלג:

הלכה יז

זיזין היוצאים מן הכותלים וכו'. בכיצד משתתפין (דף פ"ד) ברייתא אנשי חצר ואנשי עליה ששכחו ולא עירבו אנשי חצר משתמשין בעשרה התחתונים ואנשי עליה משתמשין בעשרה העליונים כיצד זיז יוצא מן הכותל למטה מעשרה אנשי חצר משתמשין בו למעלה מעשרה אנשי עליה משתמשין בו ומסקנא דגמרא אליבא דהלכתא הא דביני ביני אסור ובריתא זו בהלכות:

הלכה יח

בור שבחצר אם היה מלא וכו'. בגמרא גבי חולית הבור אמר אביי בבור מלא פירות עסקינן והקשו והא חסרא ותירצו בדטבלא ומבואר שם דבור מלא מים דלמא חסיר ואפילו גבוה עשרה אסור:

הלכה יט

שתי חצרות זו לפנים מזו וכו'. משנה פרק הדר (עירובין דף ע"ה) שתי חצרות זו לפנים מזו עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה פנימית מותרת והחיצונה אסורה החיצונה

ולא הפנימית שתיהן אסורות עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה ר"י אוסר את החצונה מפני שדריסת הרגל אוסרתה וקי"ל כת"ק דכל שלא עירבה הפנימית הוי"ל רגל האסורה במקומה ואוסרת על החיצונה וכשעירב הפנימית הוי"ל רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת שלא במקומה. וכבר כתב רבינו טעם זה למטה בבאור ומבואר מזה שאם היה יחיד דר בפנימית וכל שהוא כיחיד כגון רבים הסמוכים על שלחן אחד שאין צריכין עירוב ביניהן שאינן אוסרים על החיצונה ויתבאר בסמוך בדברי רבינו:

הלכה כ

שכח אחד מן הפנימית. שם משנה שכח אחד מן החיצונה ולא עירב עמהם פנימית מותרת וחיצונה אסורה מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות ורבינו לא הזכיר דין שכח אחד מן החיצונה לפי שפשוט הוא לפי מה שנתבאר ולא נזכר במשנה אלא מפני דין שכח הפנימית:

הלכה כא

עשו שתיהן עירוב אחד וכו'. משנה ובריייתא שם (דף ע"ה:) נתנו את עירובן בחיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות נתנו את עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות דברי ר"ע וחכ"א בזו פנימית מותרת וחיצונה אסורה וקי"ל כחכמים.
וכתב רבינו עד שיבטל וכו'. לפי שיש בטול מחצר לחצר כמבואר פ"ב:

הלכה כב

היה אחד דר וכו'. שם ואם היו של יחידים אינן צריכין לערב. וכבר כתבתי למעלה שאם היתה הפנימית בלבד ליחיד אינה אוסרת:
ואם היה עובד כוכבים בפנימית וכו'. שם (דף ע"ה:) אמר ר"א עובד כוכבים הרי הוא כרבים ואוסר ושם נתבאר הטעם:

הלכה כג

שלש חצרות הפתוחות זו לזו וכו'. משנה פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ה:) אר"ש למה הדבר דומה לשלש חצרות שפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר עירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו אמר רב הלכה כר"ש ע"כ בהלכות אבל בגמרא (דף מ"ח:) נשאו ונתנו בזה וגירסת רש"י ז"ל כך היא ואמאי כיון דעירבו חיצונות בהדי אמצעית הוו להו חדא לישתרו ותירץ רב יהודה כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ובזו ורב ששת תירץ תירוץ אחר והעלה הרשב"א ז"ל מן

הסוגיא ההיא שאם נתנו העירוב באמצעית בבית אחד ובכלי אחד או בשני כלים בבית אחד וכגון שהיה הכלי האחד מלא והותיר שאינו נקרא חולק את עירובו כנזכר פ' ראשון הרי שלשתן מותרות זו עם זו ואולי לזה כתב רבינו עד שיעשו שלשתן עירוב אחד:

היה בכל אחד מהן וכו'. סוף הדר (עירובין דף ע"ה:) מחלוקת תנאים ופסק כשמואל. ודע שזה הדין הוא בשלש חצרות זו לפנים מזו והחיצונה בלבד הוא שפתוחה לרה"ר ורגלו הפנימית דרך עליה והדין שהוזכר בסמוך הוא בשכולן פתוחות לרה"ר וזהו שיש שם שתים חיצונות וכאן אין כי אם אחת חיצונה וזהו מוכרח מן הגמרא ומובן מלשון רבינו אלא שהיה לו לבאר יותר:

היו שנים בפנימיות וכו'. ג"ז כשמואל דאמר גבי שלשה חצרות לעולם מותרות עד שיהו שנים בפנימית ואחד בחיצונה:

זה הכלל וכו'. כבר נתבאר למעלה שהלכה הזו נזכרת בגמרא שם (דף ע"ה):

הלכה כה

(כד-כה)

שתי כצוצטראות וכו'. דין הכצוצטרא וענין מחיצתם מבואר ענינה פט"ו מהלכות שבת וכאן כתב רבינו מה שעירוב מעלה ומוריד בו ומשנה היא בכיצד משתתפין (דף פ"ז:) שתי כצוצטראות זו למעלה מזו עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו ובגמרא אמר רב לא שנו אלא בסמוכה אבל במופלגת עליונה מותרת ותחתונה אסורה. עוד אמרו שם דמשנתנו דקתני שתיהן אסורות כשעשו מחיצה עליונה בשותפות וזה פירוש הדברים לדעת רבינו אע"פ שלשון הגמ' נדחק בו הוא מפרש מופלגת גבוהה עשרה טפחים וה"ק לא שנו דבעינן עירוב שתיהן כאחד בשעשתה העליונה וכ"ש בשעשתה התחתונה וכ"ש בשעשו שתיהן אלא בסמוכה אבל במופלגת אם עשו לשתיהן ועירבה כל אחת לעצמה כולן מותרות ואם עשו לאחת מהן אם עשו לעליונה היא מותרת כיון שהיא מופלגת ואם עשו לתחתונה ולא לעליונה אסורה אף התחתונה ואצ"ל העליונה שאפי' בלא תחתונה אסורה כיון שאין לה מחיצה. ומ"ש שם דמשנתנו היא בשעשו העליונה בשותפות היא אוקימתא אחרת דמוקמי מתניתין אפי' במופלגת והאיסור הוא מפני השותפות ורש"י ז"ל פירש מופלגת במשך ולא בגובה ושעור ההפלגה ד' טפחים ולזה הסכים הרשב"א ז"ל ודעתו בפסק הדברים כתוב בספרו והוא חולק בכל הפרטים עם רבינו גם בהשגות יש דעת אחרת ולפרש דברי רבינו באתי:

הלכה כו

שלש דיוטות זו למעלה מזו וכו'. תוספתא קרוב ללשון רבינו:

הלכה כז

שתי דיוטות זו כנגד זו וכו'. ענין העוקה מבואר פרק ט"ו מהלכות שבת וכאן כתב רבינו מה שהוא לענין עירוב ומשנה היא בכיצד משתתפין שתי דיוטות זו כנגד זו מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו את שעשו עוקה מותרין ואת שלא עשו עוקה אסורין ובגמרא (דף פ"ט) אמר רבה לא שנו אלא שלא עירבו אבל עירבו מותרין. **ומה שכתב רבינו לא ישפכו עד שיערבו** הוא בחצר שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות או יתר שאם בפחות מכן אין עירוב מועיל בלא עוקה מחזקת סאתים כמבואר פט"ו מהלכות שבת. וכבר כתבתי שכל דברי רבינו בכאן אינן אלא לבאר מה שהוא לענין עירוב אם היה של אדם אחד או אם היה של בעלים חלוקים מה יהיה משפטו:

פרק ה

הלכה א

אנשי מבוי שהיה ביניהם שיתוף במאכל אחד לשם סחורה וכו'. במשנה פרק הדר (עירובין דף ע"א) בעל הבית שהיה שותף עם שכניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכין לערב לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב ובגמרא אמר רב ובכלי אחד דתרתי בעינן מין אחד ובכלי אחד. ופירוש לערב לשתף שאין לפרש עירובי חצרות לפי שאינו אלא בפת וכתב הרשב"א ז"ל דהוא הדין לבני חצר אם היו שותפין בפת:

הלכה ב

אחד מבני מבוי שבקש מחבירו וכו'. ברייתא פ' הדר (עירובין דף ס"ח) אחד מבני מבוי שבקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיתוף. **ומ"ש קודם השבת** למד ממ"ש שם למעלה מזה זמנין דבעו לה מאתמול ולא אפשר למיתבה להו ולא הוי שיתוף דתניא אחד מבני מבוי וכו' אבל רש"י ז"ל פירש יין ושמן מן השיתוף כן פירש הראב"ד והוסיף עוד להקל שלא אמרו אלא באחד המזכה לכולן משלו דאיגלאי מלתא שאין הזכוי זכוי גמור ולזה הסכים הרשב"א ז"ל:

אחד מבני מבוי וכו'. מימרא דשמואל פ' חלון (עירובין דף פ'.) אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף בני מבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין ממנו שתופו בע"כ ואמרו שם רגיל אין שאינו רגיל לא:

ואחד מבני מבוי וכו'. זה מבואר בירושלמי וזה באור הענין לדעת רבינו כשהוא רגיל אם באו לביתו ונטלו עירובן עירוב וכשאינו רגיל אינן יכולין לבא לביתו ולרדת לנכסיו אבל כופין אותו בב"ד להשתתף עד שיאמר רוצה אני או שב"ד יורדין לנכסיו:

הלכה ג

אחד מבני מבוי שהיה לו אוצר וכו'. פרק הדר (עירובין דף ס"ח) תניא אין משתתפין באוצר והקשו והא תניא משתתפין ותירצו דברייתא דמשתתפין כב"ה ואידך כב"ש ופירוש משתתפין באוצר כדברי רבינו וכן מוכיח שם:

הלכה ד

חצר שיש לה שני פתחים לשני מבואות וכו'. כבר נתבאר פ' ראשון שהמזכה בשתוף לבני המבוי שאינו צריך להודיעם אבל בחצר זו שיש לה שני פתחים לשני מבואות דעת רבינו כדעת ההלכות שאמרו פרק חלון שצריך להודיעם. ומבואר בסוגיית הגמרא (דף פ"א:) שיש שם חילוק בין חצר זו לחצר אחרת אלא שיש מפרשים שהסוגיא ההיא אליבא דמ"ד שחצר זו אם עירבה עם שני המבואות הן אסורין עמה והיא אסורה עמהן ומש"ה צריך להודיעה שמא עם האחר היא רוצה להשתתף וא"א לה להשתתף בשניהם אבל לדידן דקי"ל שאם נשתתפה עם שניהם מותרת עמהם והם מותרים עמה כמבואר בסמוך בדברי רבינו למה צריך להודיעם והרי אע"פ שנשתתפה עם זה יכולה היא להשתתף עם האחר ולזה הקשו על דברי רבינו. ואני אומר שדעתו הוא שכל שיש לחצר זו דרך אחרת אין אומרים זכות הוא לה כשיהיה לה שני דרכים דשמא אינה חפצה בשיתוף שני מבואות דאוושי לה אינשי שבני המבואות יהיה להם מקום מיוחד יוכלו שניהם לשום בו כליהם ולהתחבר שם ביחד ולפיכך אין זה זכות גמור לעשותו שלא מדעתו וזהו שכתב שאינה זכות להם אבל כשהיא פתוחה למבוי אחד בלבד זכות הוא לה בהכרח ועכשיו תהיה סוגית הגמרא אליבא דהלכתא ודברי ההלכות ודברי רבינו קיימין אע"פ שנראה שיש להלכות טעם אחר לומר שנשתתפה עם שניהם אינה מותרת עם שניהם ושלא כדברי רבינו ומה שנראה לי לדעתו כתבתי:

הלכה ה

אשתו של אדם מערבת לו וכו'. שם (דף פ') אמר שמואל אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו מיתיבי נשים שנתערבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שתופן שיתוף ותירצו ל"ק הא דאסר עלייהו הא דלא אסר עלייהו ופירש רבינו בזה נלמד מדבריו ויש לרש"י ז"ל ולאחרונים פירוש אחר והוא כתוב בהשגות א"א פירוש אחר מפרשים בו כשהוא אוסר שאין להם פתח אחר לא לו ולא להם אלא למבוי זה או לחצר זו מערבת עליו אשתו שלא מדעתו אבל אם יש להם או לו יציאה אחרת אינה מערבת לו שלא מדעתו ע"כ. ופירוש זה נראה יותר מן הסוגיא אשר שם:

הלכה ו

נשתתפו אנשי חצר וכו'. משנה וסוגיא דגמרא שם ומסקנא שם ובהלכות כדברי רבינו וכל זה נמשך אחר הפסק שהזכרנו בסמוך שחצר שבין שני מבואות צריך להודיעם וכפי דעתם ז"ל וכבר כתבתי שיש חולקים ודברי רבינו וההלכות עיקר. ובהשגות אם במין אחד נשתתפו א"א גם זה שבוש הוא שאין יכולין להשתתף אלא במין אחד ואם בשני מינין נשתתפו גם זה שיבוש ע"כ. וזה כסברתו שכתב פ"א שאין האוכלין מצטרפין לשתוף אלא לעירוב תחומין בלבד. וכבר כתבתי שדעת התוס' כדברי רבינו שכולן מצטרפין:

הלכה ט

(ז-ט)

נשתתפה חצר זו עם בני המבוי וכו'. פ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ט) אמר שמואל חצר שבין שני מבואות עירבה עם שניהן אסורה עם שניהן לא עירבה עם שניהן אוסרת על שניהן באחד רגילה ובאחד אינה רגילה זה שרגילה בו אסור וזה שאינה רגילה בו מותר ואמר רבה בר רב הונא אם עירבה עם שאינה רגילה בו הותר רגילה לעצמו ואמר שמואל אם עירב רגיל לעצמו וזו שאינה רגילה בו לא עירבה והיא עצמה לא עירבה דוחין אותה אצל שאינה רגילה בו כופין על מדת סדום. ונתבארו כל דברי רבינו חוץ מעירבה עם שניהן שאין הלכה כשמואל אלא כרב דפסק כר"ש התם (דף מ"ו:) ולדבריו עירבה עם שניהן מותרת עם שניהן וכן פסקו ז"ל:

הלכה י

חצר שיש לה פתח אחד למבוי וכו'. פ' הדר (עירובין דף ס"ז:) פתוח לקרפף ישראל בית סאתים אינו אוסר יותר מבית סאתים אוסר. ופירוש כל זה בשלא הוקף לדירה שאם הוקף לדירה אפי' יותר מבית סאתים אינו אוסר ובאור זה מובן מדברי רבינו:

הלכה יא

אחד מבני המבוי שהלך לשבות וכו'. זה פשוט שדין המבוי כדין החצר ודין החצר מבואר פרק רביעי:

וכן אחד מבני המבוי וכו'. מימרא פ' כיצד מעברין (עירובין דף נ"ט:) א"ר חסדא אחד מבני מבוי שעשה דקה על פתחו אינו אוסר על בני מבוי:

הלכה יב

אנשי מבוי שנשתתפו וכו'. זה מפורש בפרק הדר (עירובין דף ע"ג:) מדברי המשנה ומבואר בגמרא שיש בטול רשות במבוי:

הלכה יג

מבוי שעירבו כל החצרות וכו'. משנה שם עירבו בחצרות ונשתתפו במבוי ושכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן, מבני מבוי ולא נשתתף מותרין בחצרות ואסורין במבוי שהמבוי לחצרות כחצרות לבתים ואמרו שם בגמרא בהיתר שכחת אחד מבני חצר הטעם שהזכיר רבינו:

הלכה יד

נשתתפו במבוי וכו'. זה מבואר בירושלמי ונכתב בהשגות. ופירוש מקפידין על פרוסתן לא על פרוסת השתוף נאמר שהרי אם נשתתפו בפת סומכין עליו משום עירוב כנזכר פרק ראשון אלא כאן בשנשתתפו ביין או בדברים אחרים והתירום שבת ראשונה מדוחק ופרוסתן פרוסה דעלמא:

הלכה טו

מבוי שלא נשתתפו בו אם עירבו וכו'. מימרא פר"א דמילה (שבת ק"ל) ולפי שהושג רבינו מפירושה ומפסק הדין אאריך בה. שנינו שם אמר רב מבוי שלא נשתתפו בו עירבו חצרות עם בתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות לא עירבו חצרות עם בתים מותר לטלטל בכולו א"ל רב חנינא חוזאה לרבה מאי שנא כי עירבו חצרות עם בתים דנתקו חצרות ונעשו בתים ורב לטעמיה דאמר אין המבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחין לתוכו והכא בתים איכא חצרות ליכא כי לא עירבו נמי לחזינהו להני בתים כמאן דסתימי וחצר איכא בית ליכא ותירצו אפשר דמבטלי ליה לרשותא דכולהו לגבי חד והקשו סוף סוף בית איכא בתים ליכא ונשאו ונתנו בזה ומסקנא אלא אמר רב אשי מי גרם לחצרות שיאסרו בתים ואינן בתמיהא לדעת רבינו וזה פירוש מימרא זו דרב אשי א"א לומר בתים כמאן דסתימו דמו משום שהבתים הן הגורמין לחצרות לאסור כלומר שבהיות הבתים חלוקים ותשמיש החצר משותף וטפל לבתים נאסרו להוציא מן הבתים להם בשלא עירבו הילכך אין לומר שאינן אע"פ שג"כ אסור להכניס מן החצר לבתים מ"מ עיקר הגורם הבתים הוא שהרי החצר טפלה להן והן אינן טפלין לו אבל כשעירבו דין הוא שהחצרות לא יהיו נחשבות. ויעלה מזה הפירוש שתהיה מימרא דרב הלכה פסוקה בלא מחלוקת. אבל רש"י ז"ל ושאר המפרשים פירשו דטעם חדש אמר רב אשי דרב אזיל לטעמיה דס"ל (עירובין ע"ד) דלא אמרינן גג חצר ומבוי וקרפף רשות אחת הן אלא בשלא עירבו חצרות עם בתים ולא קי"ל הכי אלא אפילו עירבו רשות אחת הן כמבואר פ"ג ולזה דחו הא דרב מהלכה. וכתוב זה בהשגות עד שאמרו ומי שאינו

מפרש כן תועה מדרך השכל. ואני אין הכרעתי מכרעת אבל רואה אני לשון הגמרא רחוק לפירושם כמו לפירושו וכל האחרונים כדעת הר"א ז"ל:

הלכה טז

עובד כוכבים או צדוקי ששרוי בחצר שבמבוי וכו'. פ' הדר (עירובין דף ס"א:) מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי וכן בכמה מקומות מוכיח שם שהמבוי לענין זה כחצר ודברים פשוטים הם:

הלכה יז

עובד כוכבים שהוא דר במבוי וכו'. שם (דף ס"ז) אמר שמואל עובד כוכבים שיש לו פתח ארבעה על ארבעה פתוח לבקעה אפילו מכניס ומוציא גמלים וקרונות כל היום כולו דרך מבוי אינו אוסר על בני מבוי מ"ט בההוא פתחא דמיחדא ליה טפי ניחא ליה: **וכן אם היה פתוח לקרפף וכו'**. שם (דף ס"ז:) איבעיא להו פתוח לקרפף מהו ת"ש דא"ר חנן אפילו פתוח לקרפף רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו עובד כוכבים בית סאתים אוסר יותר מבית סאתים אינו אוסר ישראל בית סאתים וכו'. כדאיתא לעיל:

הלכה יח

מבוי שצדו אחד עובד כוכבים וכו'. מימרא פרק הדר (עירובין דף ע"ד) כתבתיה פרק שני בדין החצר ע"ש:

הלכה יט

כיצד משתתפין וכו'. פירוש זה הענין במדינה מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים ויש לה דלתות שהוא רשות היחיד גמורה כנזכר פרק ראשון ומפני זה אין מערבין אותה לחצאין לפי שכיון שכל העיר רה"י גמורה ואינה מחוסרת שום תיקון מחיצות ואפילו מדבריהם הרי היא כמבוי אחד ואין מערבין חצי מבוי המוכשר כולו בדין מחיצות אבל אם לא היתה העיר כולה מוכשרת במחיצות ובאו להכשיר חציה ולערבה הרשות בידם. וזה ברור שאפילו במבוי אחד יכול להעמיד לחי לחציו כנזכר פרק י"ז מהלכות שבת וכ"כ הרמב"ן ז"ל וכן מובן מלשון רבינו בביאור. וחלוקי עיר של יחיד ושל רבים מבוארים בגמרא פרק כיצד מעברין (עירובין דף נ"ט) ומוסכמים מכל המפרשים ז"ל. וכתב הרשב"א ז"ל אי זו היא עיר של יחיד כל שבנאה היחיד לעצמו וישכירנה לרבים או שמכרה אחר מכאן לרבים או שבנאה להושיב בה דיורין ומשייר לעצמו דרכים פלטיות וסרטיות כדרך שהמלכים עושים עכ"ל:

הלכה כב
מדינה של רבים וכו'. שם (דף נ"ט:) סולם מכאן ופתח מכאן מהו ואסיקו סולם תורת מחיצה עליו:

הלכה כג
המזכה בשתוף וכו'. מ"ש **רבינו אם עירבו כולן עירוב אחד** להוציא כמשערבין לחצאין שאין רצונן להיות משותפין ועל הדרך שיתבאר למטה ודבר ברור הוא ועיקר הלשון נראה שראוי להיות אם עירב לכולן עירוב אחד:
מי ששכח ולא נשתתף עם המדינה וכו'. גם זה פשוט:

הלכה כד
מדינה שנשתתפו כל יושביה חוץ ממבוי אחד וכו'. גם זה שם בכיצד מעברין (דף נ"ט ס') וכבר הזכרתי ענין מדינה זו למעלה:

פרק ו

הלכה א
מי שיצא מן המדינה וכו'. דין מדת המדינה מבואר פ' כיצד מעברין (עירובין ס') שנינו שם נתנו חוץ לעבורה של עיר מה שנשכר הוא מפסיד והקשו בגמרא ותו לא והתניא נתנו חוץ לעבורה אפילו אמה אחת משתכר את האמה ומפסיד את העיר כולה מפני שמדת העיר עולה למדת התחום ותירצו לא קשיא כאן שכלתה מדתו בחצי העיר כאן שכלתה מדתו בסוף העיר דאריב"ל היה מודד ובא וכו' כדאיתא פרק כ"ז מהלכות שבת וכבר כתבתי שם שאם כלתה בין העיר לעבורה דינו כמו שכלתה לסוף העיר:

הלכה ד
המניח עירובו ברשות היחיד וכו'. מחלוקת ר"ע וחכמים שם (דף ס"א) וקי"ל כרבנן דאמרי הנותן את עירובו בעיר גדולה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה ונחלקו אמוראים בנותן עירובו בעיר חריבה ובמערה שאין בה דיורין אבל ראויה לדירה אם נחשבות מן המדה אם לאו ופסק רבינו כרבי אליעזר ויש מי שפסק כן ויש מי שפסק כשמואל דאמר כל שאין בהן דיורין אין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ולזה הסכים הרשב"א ז"ל ובשאינו ראוי לדירה דברי הכל אין לו ממקום עירובו אלא אלפים ובין שיהיה המקום ההוא גדול או קטן נחשב הוא מן המדה ובפרק שביעי אבאר בזה:

הלכה ה

המניח את עירובו וכו'. שם (דף ט':) במשנה הנותן את עירובו בעבורה של עיר לא עשה כלום וכן כל שכן בעיר עצמה ופשוט הוא:

נתן את עירובו חוץ לתחום וכו'. שם (דף ס':) אם נתנו חוץ לתחום מה שנשכר הוא מפסיד והקשו חוץ לתחום ס"ד אלא אימא חוץ לעבורה של עיר ופירש רבינו חוץ לתחום ס"ד והרי אין עירובו עירוב וכן פירש"י ז"ל וגם הרשב"א ז"ל כ"כ בחידושיו חוץ לתחום ס"ד אם חוץ לתחום ממש נתנו לא עשה ולא כלום הוא כיון שהוא בביתו דכל שאין עירובו עירוב הרי הוא כתחום ביתו כמ"ש עכ"ל. אבל בספרו הארוך כתב נתנו חוץ לתחום מה שנשכר הוא מפסיד ופירשו בגמרא דהא דקתני חוץ לתחום לאו חוץ לתחום ממש דהיינו חוץ לאלפים אמה קאמר דאילו שבת בתוך העיר ונתן את עירובו חוץ לאלפים אמה לא יזוז ממקומו שהרי הוא חוץ לתחום עירובו עכ"ל. ובזה יש סתירה בדבריו ז"ל ודברי חידושיו עיקר וכדעת רבינו:

הלכה ו

אין מערבין עירובי תחומין וכו'. פרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ב) א"ר יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה. והקשו מאי קמ"ל תנינא לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה ותירצו מהו דתימא אורחא דמלתא נקט קמ"ל. ויתר החילוקים שכתב רבינו מבוארים פרק בכל מערבין (עירובין דף ל"ו:) ובמקומות אחרים:

ואם עירב שלא לאחד מאלו אלא לדבר הרשות הרי זה עירוב. זה לא נמצא מבואר ויש מן המפרשים חלוקים בזה. רש"י ז"ל ובהלכות גדולות והרמב"ן ז"ל כתב בלקוטיו שנראה כדברי רבינו לפי שמצינו עירובי תחומין מתירין אפילו לדברי האומר תחומין דאורייתא אלמא עירוב בין בפת בין ברגליו מן הדין הוא מתיר וכאן אני קורא בו ממקומו דכתיב אל יצא איש ממקומו וכיון שכן אע"פ שהחמירו עליו שלא לערב לכתחלה לדבר הרשות אם עירב ודאי קונה לו מקומו דכאן הוא מקומו כאן הוא ביתו ועוד עובדא דר"י בר' אשתותא פרק מי שהוציאהו (דף נ"ב) נטיא לדידיה עכ"ל. והרשב"א ז"ל הסכים לדעת האחרים וכתב בד"א בנותן את עירובו אבל אם הלך ברגליו וקנה שם שביתה בין השמשות בין לדבר מצוה בין לדבר הרשות יש לו ממקום שביתה אלפים אמה לכל רוח עכ"ל:

הלכה ז

כל שמשתתפין בו מערבין בו וכו'. ריש פרק (דף כ"ו) בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח. ופי' מערבין עירובי תחומין ומשתתפין שתופי מבואות ושם מבואר ששוין הן לדבר זה. וכבר נזכרו פרטי הדברים בדין השתוף פ"א:

וכמה שיעורי עירובי תחומין וכו'. משנה בכיצד משתתפין (דף פ"ב:) ופרק ראשון נתבאר שיעור שתי סעודות שהן שש ביצים. ודין הלפתן מימרא פרק בכל מערבין (עירובין דף כ"ט:) נזכרה פרק ראשון:

הלכה ח

וצריך שיהא הוא ועירובו במקום אחד וכו'. משנה שם פרק בכל מערבין (עירובין דף ל"ג:) נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אינו עירוב למטה מעשרה טפחים הרי זה עירוב ופירשו בגמרא באילן דקאי ברה"ר ואע"פ שמשתמש באילן הא מני רבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ושם מבואר דלרבי נתכוין לשבות בכרמלית ועירובו ברה"י או ברה"ר וכן בהפך זה הרי זה עירוב ולא נזכר בדברי רבינו בפירוש מניח עירובו ברה"ר ונתכוין לשבות ברה"ר מה דינו אבל מכלל דבריו שעירובו עירוב. והרשב"א ז"ל כתב דדוקא בשלא נתכוין לשבות רחוק מעירובו שמונה אמות לפי שהנותן את עירובו יש לו ארבע אמות וכשמטלטלו ומביאו אצלו אינו צריך לטלטלו אלא פחות מארבע אמות אבל נתכוין לשבות ברחוק שמונה אמות אין עירובו עירוב שאין מתירין לו להביאו דרך רה"ר פחות פחות מארבע אמות ששבות הקרוב למלאכה גמורה היא ולא התירו וקרוב לזה יתבאר בדין נתנו בראש הקנה לפנינו ובגמרא אמר רבא לא שנו אלא באילן העומד חוץ לעבורה של עיר אבל עומד בתוך עבורה של עיר אפילו למעלה מעשרה הרי זה עירוב דמתא כמאן דמליא דמיא. ועוד שם חלוק אחר ולא נזכר בדברי ההלכות מהם כלל ולא בדברי רבינו נראה שהם סבורין שאינן כהלכה וסוגיא דשמעתא גבי בור (דף ל"ד:) משמע לכאורה דאין הלכה כאותן דברים מדלא אוקמו לה בהכי אבל האחרונים פסקו כן וכ"כ הרשב"א ז"ל ובספרו מבואר דעתו בארוכה:

הלכה י

נתנו במגדל ונעל וכו'. משנה שם (דף ל"ד:) נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח ה"ז עירוב ויש בגמרא אוקימתות והעלו המפרשים ז"ל דלדידן דקי"ל כרבי כל דמצי שקיל ליה לעירוב בלא מלאכה דאורייתא עירובו עירוב וכדברי רבינו:

נתנו בראש הקנה וכו'. משנה שם (דף ל"ד:) נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס כל זמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גבוה מאה אמה הרי זה עירוב והטעם לפי שהן דקין ואין

בהן ארבעה על ארבעה הן מקום פטור ובגמרא תלוש ונעוץ אין לא תלוש ונעוץ לא והא אמרת רישא כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ואסיק רבא גזירה שמא יקטום ופירשו המפרשים דאע"ג דאין בו אלא משום שבות כיון שהוא שבות הקרוב לבא לידי מלאכה גמורה אפילו רבי אוסר ומכאן למדו דין נתכוין לשבות ברחוק שמונה אמות ברה"ר שהזכרתי למעלה. אבל רבינו כתב בפירוש המשנה הכריח רבי בכאן שיהיו הקנה והקונדס תלושין ונעוצין ולא יהיה מחובר לקרקע אע"פ שהוא בין השמשות שהיא שעת קניית העירוב מותר לו להשתמש במחובר באותה שעה גזירה שמא יקטום גזירה שמא יחתוך אותו קנה והוא מחובר לקרקע והוא איסור סקילה מפני שיתערב לו בקנה התלוש ממקום צמיחתו שהוא מותר לחתכו וכמו כן הקונדס עכ"ל. ולפי זה אפשר שאין מכאן ראיה לדין רה"ר. ובהשגות כתוב שטעה רבינו במלת קונדס שכתב שצומח דאנן קונטס תנן והוא בד של עץ ארוך והוא טעה במ"ש בגמרא תלוש ונעוץ אין לא תלוש ולא נעוץ לא ונדמה לו שעל הקנה ועל הקונטס אמרו ולא אמרו לא תלוש לא אלא על הקנה בלבד. ורבינו כתב בפירוש המשנה קונטס הוא שבט דק יעשו ממנו הרמחים ושם הרומח קונטס וקונדס הכל שוה עכ"ל. וזהו הטעם שגזרו בהן שמא יקטום לפי שמתחלפין בתלושין ואינו כן בשאר אילנות המחוברין. והרשב"א חלק במיני הקנין מכח סוגיא אשר שם ולא נזכרה בהלכות לפי שאין אנו בקיאין בהן ובשמותיהן:

הלכה יא

כל המניח את עירובו וכו'. מימרא דרבא שם (דף ל"ה:) הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות ומפרש רבינו יש לו ארבע אמות שתים לרוח זו ושתים לרוח זו לפי שלא אמרו יש לו ארבע אמות לכל רוח ומוכרח מדברי רבינו פירוש זה כמו שיתבאר בסמוך:

לפיכך המניח עירובי תחומין שלו וכו'. משנה שם נתגלגל חוץ לתחום נפל עליו גל או נשרף תרומה ונטמאת מבע"י אינו עירוב משחשכה הרי זה עירוב ובגמרא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ לארבע אמות אבל בתוך ד"א הנותן את עירובו יש לו ד"א והקשו על דברי רבינו שהזכיר שתי אמות שד"א לכל רוח קאמר או לאי זה רוח שירצה ותלו ענין זה במחלוקת התנאים שנחלקו בדין ד"א שיש לו לאדם כמה הן כנזכר פרק י"ב בהלכות שבת במשנה פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ה) ואמרו שרבינו שנה המשנה כר"א דאמר והוא באמצען ואין הלכה כמותו. וכ"כ בהשגות א"א זה שנה משנתנו כר"א דאמר והוא באמצען ואינו כן אלא כר"י עכ"ל. ופירוש כר"י דאמר לאיזה רוח שירצה גם הרשב"א כתב כן על דברי רבינו. וכבודם במקומו מונח שאין דעת רבינו לפסוק כר"א שבפירוש כתב פי"ב מהלכות שבת בתוך ארבע אמות על ארבע אמות שהוא עומד

בצדן וכן מבואר פ' כ"ז בדין התחומין שאינו סבור כר"א וכמ"ש שם אבל בכאן עיקר דבריו הוא שאינו מדמה דין העירוב לדין הטלטול. ונ"ל שרבא כיון שלא הזכיר ארבע אמות לכל רוח אינו ר"ל אלא שתים מכאן ושתים מכאן וכשהזכיר חוץ לד"א ר"ל חוץ למקום ד"א שיש לו אע"פ שאינן חוץ לתחום אלא שתים ולפעמים אמה אחת וכגון שהניח עירובו קרוב מסוף תחומו אמה אחת ולזה כתב רבינו המניח עירובי תחומין בסוף התחום כך נ"ל בדעתו ז"ל:

הלכה יב

נתגלגל העירוב וכו'. משנה שם (ל"ה) כתבתיה בסמוך וסוף המשנה אם ספק ר' יוסי ור"ש אומרים ספק עירוב כשר:

לפיכך אם נאכל העירוב וכו'. זה פשוט שאין חלוק בין נאכל לנשרף ולא כתבו רבינו אלא מפני מה שיזכיר בסמוך:

הלכה יג

אמרו לו שנים צא וערב עלינו. מימרא דרבא סוף ב"מ (שבת ל"ד) והובאה פרק הדר (עירובין ע"ו) והוא כלשון רבינו ופירשה הוא ז"ל בעירובי תחומין וכן פירש"י ז"ל והקשו עליהם דהא אוקימנא התם בב"מ מתניתין דדייקינן מינה ספק חשכה ספק אינה חשכה אין מערבין בעירובי תחומין וכתב הרמב"ן ז"ל בתירוץ זה ואפשר שאין מערבין אבל אם עירב עירובו עירוב וזה כדעת רבינו ורש"י ז"ל. והטעם נ"ל דלכתחלה אין מערבין שאין לו לבא לבית הספק שיהיה התחלת העירוב בספק והרשב"א ז"ל הקשה על זה ממה שיתבאר בסמוך שאם עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה שאינו עירוב אלמא לא אמרינן ספק עירוב כשר אלא כשהיתה לו חזקת כושר ברורה וכתב ומכאן נלמוד למי שעירב ספק יום ספק לילה שאינו עירוב. ואני אומר שכבר נשמר רבינו מזה שטעם ספק התרומה שאינו עירוב משום דבעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא דאדרבה פשיטא לן שלא היתה ראויה זו לאכילה ואע"פ שאסורה מחמת ספק מ"מ לגבי אכילה חזר הספק כודאי אבל בשהיתה טהורה ונסתפק אימתי נטמאה הרי היתה טהורה מבעוד יום וראויה ואע"פ שבשעת קניה ספק לנו אם היתה ראויה אם לאו הרי זה ספק עירוב וכשר וכן הדין במערב בין השמשות והכין מסתברא לי מסוגיין דבפרק בכל מערבין (עירובין דף ל"ו) דלדידן דקי"ל תחומין מדרבנן ספק העירוב אפילו לא הויא ליה חזקה ברורה כל שאין חזקה כנגדו כשר וכן בדין דהוה ספק דרבנן ולקולא וזו היא אוקימתא דרב הונא בר חיננא שחלק בין תחומין לטומאה כדאיתא התם ויעיד על זה שטעם ספק טהורה ספק טמאה שאינו עירוב הוא משום סעודה הראויה מה שאמרו אם היו לפניו שתי ככרות

ומבואר בסמוך כך נ"ל להעמיד דברי רבינו ורש"י ז"ל. ולשון המימרא מורה דבעירובי תחומין הוא מדקאמר אמרו לו שנים ואי"א שני עירובין לשנים אלא בעירובי תחומין ומ"מ ר"ח ז"ל פירש הא דרבה בעירובי חצרות בדוקא ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ומפרשים אמרו לו שנים צא וערב עלינו צא וגבה העירוב מבני חצרותינו. ויש תמה בדברי הרשב"א ז"ל שפירשה בעירובי חצרות וכתב שאם עירב בחצרות בתרומה ספק טמאה וספק טהורה שאינו עירוב וכתב בדין עירוב תחומין שאינו עירוב בין השמשות למדו ממה שאמרו בתרומת ספק שאינו עירוב ואומר אני לדבריו עירובי חצרות יוכיחו. ודברי רבינו ורש"י ז"ל עיקר ונ"ל יותר:

הלכה יד

נפל על העירוב גל וכו'. משנה (עירובין ל"ה) כתבתיה למעלה והעמידוה בגמרא בדבעי מרא וחצינא שא"א להוציאו בלא עשיית מלאכה ומפורשים שם כל החלוקים שהזכיר רבינו:

הלכה טו

אבל אם עירב בתרומה וכו'. ברייתא שם (דף ל"ה:) וכבר הארכתי למעלה בטעם זה:

וכן אם היו וכו'. בעיא דאיפשטא שם ואמרו שם בעינן סעודה הראויה מבע"י וליכא כמו שכתב רבינו:

הלכה טז

אמר ככר זו היום חול וכו'. שם בעיא דאיפשטא ונזכר שם הטעם כמ"ש רבינו:

היום קדש וכו'. שם זה בעיא דאיפשטא ונזכרה טעמה בדברי רבינו:

וכן אם הפריש וכו'. משנה הובאה שם (דף ל"ז:) ומפרש רב פפא טעמא משום דבעינן סעודה הראויה מבע"י וליכא וכמ"ש רבינו. וכל אלו הדינין הם ג"כ בעירובי חצרות וכבר נתבארו קצתם פרק ראשון ומהם יש ללמוד לכיוצא בהן:

הלכה יז

הנותן את עירובו בבית הקברות וכו'. מחלוקת ר"י וחכמים שם (דף כ"ו:) במשנה ששם אמרו לכהן בבית הפרס ר"י אומר אפילו בבית הקברות ומסקנא דגמרא (דף ל"א) בהא קא מיפלגי מר סבר פירוש ר"י כיון דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דמינטרא ומ"ס ניחא ליה אי מיצטריך ליה אכיל ליה ופסק רבינו כרבנן וכסתם מתני'. והרשב"א ז"ל הקשה בזה ממ"ש ריב"ל פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ו:) הלכה כדברי המקיל בעירוב ואפילו יחיד במקום רבים. וכבר כתב הרמב"ן ז"ל שדעת הגאונים ז"ל שלא לפסוק כן במקום רבים והביא ראיות שאין ריב"ל מוסכם ושרבים חלוקים עליו. עוד הקשה ממ"ש

שמואל פרק חלון (עירובין דף פ"א:) גבי עירובי חצרות שא"צ להודיע לדעת ר"י הלכה כר"י ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"י בעירובין הלכה כמותו ויש לדחות דבעירובי חצרות בלבד קאמר א"נ דלא ק"ל כשמואל אלא כר' יוחנן דאמר הלכה כסתם משנה כנ"ל לדעת רבינו והרשב"א ז"ל פסק כר' יהודה:

נתנו בבית הפרס וכו'. (דף כ"ו:) במשנה הנזכרת והטעמים שהזכיר מפורשים בגמרא (דף ל':) וענין בית הפרס ודינו מבוארים ריש פ"י מהל' טומאת מת:

הלכה יח

רבים שרצו להשתתף וכו'. (דף פ"ב) ריש פרק כיצד משתתפין בתחומין מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי לכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה ושם (דף פ"ב:) מבואר ששיעור מזון שתי סעודות הוא לכל אחד ואחד:

ואם עשה אחד וכו'. פרק חלון (עירובין דף פ"א:) במשנה מבואר ומוסכם שאין מערבין לו לאדם עירובי תחומין אלא מדעתו:

ואם הודיעו מבע"י אע"פ שלא רצה אלא משתחשך וכו'. בכיצד משתתפין (דף פ"ב) כל שקבל עליו מבעוד יום מותר משחשכה אסור שאין מערבין משחשכה ובגמרא שמעת מינה אין ברירה דאי יש ברירה תגלי מלתא למפרע דמבע"י הוה ניחא ליה, פירוש דקס"ד דאע"פ שהודיע מבע"י כל שלא קבל עליו אלא משחשכה אינו עירוב וא"ר אשי הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני דבהודיעוהו מותר אע"פ שלא נתרצה עד שחשכה וכן פירש"י ז"ל ויש שם פירוש אחר וזה עיקר וכדעת רבינו:

הלכה יט

כל הזוכה בעירובי חצרות מזכין על ידו וכו'. פ' חלון (עירובין דף פ') מסקנא דגמרא נקטינן אחד עירובי תחומין ואחד עירובי חצרות צריך לזכות. ופשוט הוא שהם שוין בזוכין שאותן שאינן ראויין בעירובי חצרות אינן ראוין בתחומין וכ"כ ז"ל:

הלכה כ

נותן אדם מעה לבעל הבית כדי שיקח לו וכו'. שם (דף פ"א:) משנה נותן אדם מעה לחנוני או לנחתום כדי שיזכה לו בעירוב דברי ר"א וחכ"א לא זכו לו מעותיו ומודים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו שאין מערבין לו לאדם אלא מדעתו א"ר יהודה בד"א בער"ת וכו' ובגמרא מאן שאר כל אדם בעה"ב ואמר שמואל לא שנו פירוש דבחנוני לא זכו לו מעותיו אלא מעה אבל כלי קונה ואמר שמואל לא שנו אלא דאמר זכה לי אבל ערב לי קונה ע"כ. וכל דברי רבינו מבוארים ודלא כר"א לפי שהוא יחיד במקום רבים וכמ"ש למעלה וטעם החנוני שאינו מזכה כשנתן לו מעה ואמר לו זכה לי לפי שהחנוני

מוכר הפת ואין בעל המעה קונה אותה עד שימשוך כמבואר בהלכות מכירה וכיון שלא אמר לו ערב לי נראה שמשלו הוא רוצה לקנות תחת המעה ואינו קונה אבל כשאמר ערב לי הרי הוא עושהו שלוחו לערב עליו וקונה פת מאחר ומערב לו אבל בפת של עצמו לא שאין שליח קונה ומקנה וכשנתן כלי כל המטלטלין קונים זה את זה כנזכר בהלכות מכירה פ"ה. ופירשה רבינו בעירובי תחומין ויש מפרשים אותה בעירובי חצרות ודברי רבינו עיקר:

הלכה כא

מערב אדם עירובי תחומין וכו'. פרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ב:) ת"ר מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים על ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתם בין שלא מדעתן וכולן שעירבו ועירב רבן עליהן יוצאים בשל רבן אבל אינו מערב לא ע"י בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העברים ולא ע"י אשתו אלא מדעתם ופירשו שם בגמרא שאם שמעו ולא מיחו פירוש מיד יוצאין בעירובו וכתב הרשב"א ז"ל ואפילו לא הודיעם עד שחשכה. ועוד אמרו בגמרא שאם עירב לעצמו עירוב אחר שאין לך מחאה גדולה מזו ונתבארו דברי רבינו:

קטן בן שש שנים וכו'. שם א"ר אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו:

הלכה כב

הרוצה לשלח עירובו וכו'. פרק בכל מערבין (עירובין דף ל"א:) משנה השולח את עירובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד מי שאינו מודה בעירוב אינו עירוב אם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה עירוב ובגמרא וליחוש דלמא לא ממטי ליה ותירצו בעומד ורואה והקשו עוד וליחוש דלמא לא מקבל ליה מיניה ותירצו חזקה שליח עושה שליחותו ושם אמרו שכל שעומד ורואהו אפילו נתנו לקוף או לפיל להוליכו ואמר לאחר לקבלו הרי זה עירוב:

וכן רבים וכו'. זה פשוט ומבואר בפ' כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ב:):

הלכה כג

אחד או רבים וכו'. זה פשוט ומתבאר מהברייתא שבפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף נ') או שאמר לעבדיו צאו וערבו עלי וכו' כמו שאכתוב פ' שמיני. ובהשגות א"א שנה משנתנו כמ"ד יש ברירה ע"כ וכן הוא האמת דק"ל בדרבנן יש ברירה ואפילו לא ידעו עד שחשכה יוצאין באותו עירוב וכדעת רבינו וכן פסקו ז"ל:

האומר לחבירו ערב לי וכו'. פ' התקבל בגיטין (דף ס"ה:) האומר לשלוחו ערב לי בתמרים ועירב לו בגרוגרות בגרוגרות ועירב לו בתמרים תני חדא עירובו עירוב ותניא

אידך אין עירובו עירוב אמר רבה ל"ק הא דאין עירובו עירוב כרבנן דאמרי קפידא הוי אידך כר' אליעזר דאמר מראה מקום הוא לו. רב יוסף אמר הא והא רבנן כאן בשלו כאן בשל חבירו ופירשו ז"ל אם העירוב משל משלח אינו עירוב אם הוא משל שליח עירובו עירוב שנוח לו למשלח במה שיתן לו שליח א"ל אביי אלא הא דתניא האומר לשלוחו ערב לי במגדל ועירב לו בשובך בשובך ועירב לו במגדל תני חדא עירובו עירוב ותניא אידך אינו עירוב התם מאי שלו ומאי של חבירו איכא ותירץ התם נמי איכא פירי דמגדל ופירי דשובך ע"כ בגמרא. ומשמע ודאי דרבא לית ליה סברא דרב יוסף לחלק בין שלו לשל חבירו דאי ס"ל הכין הוה מוקים לתרוייהו כהלכתא והוה מוקים להו בצדדין חלוקים כי היכי דלא ליפלגו. ופסק רבינו כרבא חדא דהוה בתרא ועוד דאביי משמע דהכי ס"ל ורב יוסף איצטריך לדחוקי ולמימר דעירב לו במגדל מפירי דמגדל קאמר והרשב"א ז"ל פסק בספרו כרב יוסף ודברי רבינו נראין לי:

אבל אם אמר וכו'. זה דבר פשוט נלמד משם:

הלכה כד

כשם שמברכים וכו'. זה ממה שאמרו (פסחים ז') כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן. וכן כתב בספר העתים ומוסכם הוא מן הגאונים ז"ל. ובהשגות א"א והיכן צונו לערב בתחומין וכו' ואיך נאמר וצונו על מצות עירוב עכ"ל. ואני אומר דיותר ראוי לברך על עירובי התחומין מעל עירובי חצרות אם מטעם קולא וחומרא הוא לפי שידוע שדבר תורה מותר להוציא מן הבתים לחצרות ולמבואות בלא שום עירוב וחכמים אסרו זה גזרה משום הוצאה מרה"י לרה"ר והתירו ע"י עירוב ואנו מברכין וצונו לומר שאין אנו רשאין לטלטל בלא עירוב וצונו שכשנרצה להוציא מן הבית לחצר שנערב וה"ז כמצות נט"י ושחיטה וכיוצא בהן, אף בעירובי תחומין ידוע שמן התורה מותר ללכת שלש פרסאות בלא עירוב כמבואר פכ"ז מהלכות שבת וחכמים אסרו יותר מאלפים אמה לכל רוח והתירוהו על ידי עירוב תחומין וכשנרצה ללכת ממקום בתינו לצד אחד יותר מאלפים אין אנו רשאין בלא עירוב וא"כ יש לנו לברך על כך. ולא עוד אלא שבחצרות ע"י עירוב נעקר לגמרי איסור של דבריהם להוצאת הבתים ובעירובי תחומין עדיין גזרתם קיימת שלא ללכת יותר מאלפים אמה לכל רוח אלא שהעתיק שביתתו ממקומו למקום עירובו ומה שנשכר לצד עירובו מפסיד לצד האחר. ולפעמים מפסיד יותר במדת המדינה כנזכר בראש הפרק ונתבאר שאם מטעם קולא וחומרא הוא שיותר ראוי לברך על עירובי תחומין כנ"ל:

פרק ז

הלכה א

מי שיצא מע"ש חוץ למדינה וכו'. משנה שם (עירובין מ"ט:) מחלוקת ר"מ ור' יהודה וקי"ל כר"י וכאוקימתיה דרב נחמן (דף נ"א:) ובברייתא דתניא ר"י אומר אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל ויצא עשיר חוץ לתחום פירש"י ז"ל חוץ לתחום לאו דוקא אלא בסוף התחום ואי דוקא חוץ לתחום בתוך ארבע אמות קאמר עכ"ל. וי"ל חוץ לעיר ללכת לתחום ויאמר שביתתי תהא במקומי וזהו עיקרו של עירוב והתירו חכמים לבעל הבית לשלח עירובו ביד בנו או ביד שלוחו בשביל להקל עליו:

הלכה ב

וכן אם נתכוין לקבוע שביתתו וכו'. זה מוסכם מר"מ ור"י לפי אוקימתא דר"נ דכל שאינו מהלך עד מקום שקנה שביתה דברי הכל עני אין עשיר לא וכל התנאים והחולקים שכתב רבינו מפורשים שם:

הלכה ג

במה דברים אמורים בעני וכו' או ברחוק וכו'. כל אלו התנאים מפורשים שם וכתב הרשב"א ז"ל אי זהו עני כל שיוצא מביתו שלא על דעת לערב וחשכה לו בדרך ואילו היה בידו פת יצא מביתו על דעת לקנות שביתה באחד מן המקומות אפילו עני הרי זה עשיר לדבר זה שאין לך עני שאין לו בביתו אוכלים שיכול לערב בהן עכ"ל. ודקדק כן מן הסוגיא ואין נראה כן מלשון רבינו. ונראה מדברי רבינו שאם אמר שביתתי במקום פלוני והמקום ההוא רחוק יותר מאלפים אמה ממקומו קנה שביתה במקומו ואין בדבריו כלום ויש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח. ובהשגות כתוב א"א אם יש בין המקום וכו' ובסמוך אכתוב הסוגיא ודעת רבינו בזה:

הלכה ד

מי שעומד מבעוד יום ברשות היחיד וכו'. שם (דף נ':) ברייתא מי שבא בדרך וכו' שביתתי במקום פלוני מהלך עד שמגיע לאותו מקום הגיע לאותו מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה בד"א במקום המסויים כגון ששבת בתל שהוא גבוה עשרה טפחים והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בבקעה עמוק עשרה טפחים והוא מד"א עד בית סאתים אבל במקום שאינו מסויים אין לו אלא ד"א וכבר כתבתי פכ"ז מהל' שבת שדעת הרשב"א הוא שאפילו שבת שם בבין השמשות אם היה רה"י יותר על בית סאתים ולא הוקף לדירה אין לו אלא ד"א. ומדעת רבינו שלא נאמר חילוק זה אלא דוקא

בקונה שם שביתה ע"י עירוב כגון שהלך שם וחזר או שאמר שביתתי במקום פלוני או שהניח עירוב פת שם אבל בשובת ממש כל שהוא רה"י הרי הוא לו כד"א ויראה כן ממה שלא הזכירו בראש הפרק גבי שבת תוך דיר וסהר ומערה מוקפין לדירה ולא חלקו בהן וכאן חלקו ואפשר שהחמירו בעירוב שלא לעשותו כשובת ממש ואף סוגיא שבסוף כיצד מעברין (עירובין דף ס"א:) מראה שאין חילוק בשובת אבל בנותן את עירובו דברי הכל כל שאינו מוקף לדירה אין לו אלא ד"א כנזכר שם ונתבאר פ"ו:

הלכה ה

הקונה שביתה ברחוק מקום וכו'. שם במי שהוציאוהו (דף מ"ט:) מי שבא בדרך והיה ירא שמא תחשך והוא מכיר אילן וכו' ובגמרא מאי לא אמר כלום אמר רב לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה תחתיו של אילן חמר גמל בא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום מן הדרום מודדין לו מן הצפון תניא כותיה דרב בד"א בשסיים ארבע אמות שקבע אבל לא סיים ד"א שקבע לא יזוז ממקומו לימא תהוי תיובתיה דשמואל ותירצו אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי אי סיים ד"א מצי אזיל ואי לא לא מצי אזיל ופסקו בהלכות הלכה כשמואל משום דתניא כותיה כדאיתא התם וזהו פירוש דברי שמואל לדעת רבינו ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו כלומר שאינו יכול להלך מן האילן לביתו ואפילו הוא בתוך אלפים אמה לאילן אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל דקסבר שמואל במקומו קנה שביתה ויש לו להלך אלפים אמה עד תחתיו של אילן אבל כיון שמגיע תחת האילן אין לו לזוז ממקומו לפי שלא קנה שביתה באילן לפי שנעשה כחמר גמל שכשאתה אומר קנה שביתה בצפון מודדין לו ואומרים שבדרום קנאה ואם אתה אומר בדרום אומרים שבצפון קנאה ואין שביתתו ברורה לפיכך לא קנה שם שביתה כלל ונתבארו דברי רבינו שכתב כאן. וקרוב לזה בעיקר הדין כתוב בספר העתים אמר לך שמואל הב"ע כגון דאיכא וכו' אינו ר"ל לא יזוז ממקומו כלל כדברי הר"א ז"ל שכתב למעלה אלא לכשיגיע לשם לא יזוז ממקומו לפי שלא קנה שם שביתה אלא א"כ סיים ד"א שקבע והן בתוך אלפים אמה ממקום רגליו וזה דעת רבינו. ויש בדברים אלו שטה אחרת למפרשים האחרונים כשטת ההשגות כתובה על ספר הרשב"א ז"ל:

הלכה ו

אמר שביתתי תחת אילן פלוני וכו'. הן הן דברי שמואל שהזכרתי וכפי הפירוש שכתבתי ואמרו שם (דף נ':) א"ר הונא לא שנו אלא באילן שתחתיו שמונה אמות אבל באילן

שתחתיו שבע אמות הרי מקצת ביתו ניכר. וזה סיוע לדברי רבינו לפי שלדברי שאר המפרשים לא נאמר זה אלא לדברי רב בלבד ואין הלכה כמותו ועוד שלא היה לו לומר לא שנו בסתם אחר שלדברי שמואל אין מקום לזה:

הלכה ז

היו שנים באין בדרך וכו'. ברייתא שם היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר והמכיר אומר תהא שביתתנו במקום פלוני ע"כ:

הלכה ח

אנשי העיר ששלחו אחד מהם וכו'. משנה (דף נ"ב:) מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה והחזירו חבירו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי ר"י והלכה כר"י ובגמרא מאי שנא הוא ומאי שנא אינהו אמר רב הונא הב"ע כגון שיש לו שני בתים וביניהם שני תחומי שבת הוא כיון דנפק ליה לאורחא הוה ליה עני והנך עשירים נינהו. ומדברי רבינו נראה שכשאמרו שיש לו שני בתים אורחא דמלתא נקט אבל הרשב"א ז"ל כתב שכל שלא אמר בפירוש שביתתי במקום פלוני כיון שהחזירו חבירו אם אין לו בית שם כל שחזר ולא הלך אני אומר נמלך שלא לילך שם עד שיאמר בפירוש שביתתי במקום פלוני וזו סברא שלו ז"ל:

הלכה ט

זה שאמרנו שצריך הקונה וכו'. שם מעשה שבקיה עד דנחית דרגא וכו':

וכן כל הקונה שביתה וכו'. שם מסקנא דגמרא כרב יוסף ואליבא דרבי יוסי בן רבי יהודה:

הלכה י

התלמידים שהולכין ואוכלין בליל שבת וכו'. פרק הדר (עירובין דף ע"ג:) הני בני בי רב דכרכי ריפתא בבגא ואתו בייתי בבי רב כי משחינן להו תחומא מבגא משחינן להו או מבי רב משחינן להו ופשטו מבי רב משחינן להו דאנן סהדי דאי איכא דמייתי להו ריפתא להכא הוה ניחא להו טפי:

פרק ח

הלכה א

אין מניחין שני עירובין אחד במזרח וכו'. פרק בכל מערבין (עירובין דף ל"ח) אמרו לו חכמים לר"א אי אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום אמר להם אבל וכו':

טעה ועירב. פ' מי שהוציאוהו (עירובין דף נ:) טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא שמערבין לשתי רוחות או שאמר לעבדיו צאו וערבו עלי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך לצפון כעירובו לדרום כעירובו לצפון ואם מצעו עליו את התחום לא יזוז ממקומו ע"כ:

הלכה ג

מערב אדם שני עירובין בשתי רוחות וכו'. בכל מערבין (דף ל"ו:) משנה מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו עובדי כוכבים ומזלות למזרח עירובי למערב למערב עירובי למזרח אם באו מכאן ומכאן למקום שארצה אלך לא מכאן ולא מכאן הריני כבני עירי אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב וכו' וקי"ל כמתני' דיש ברירה בשל דבריהם וכ"נ מן ההלכות וכן פסקו ז"ל:

הלכה ד

כשם שאסור לצאת חוץ לתחום וכו'. דין התחומין שהן שוין ביום הכפורים ובימים טובים כשבת מוסכם פ' בכל מערבין (עירובין דף ל"א) ופשוט שם ויתבאר מן הדינין הבאין, ודין עירובי חצרות שהוא נוהג ביוה"כ מחלוקת אבל פסק ההלכה שכשם שעירוב והוצאה לשבת כך עירוב והוצאה ליוה"כ ונזכר זה בהרבה מקומות ומסקנא בכריתות פרק אמרו לו (דף [י"ד] פ"ו:) וביו"ט משמע פרקא קמא דיו"ט (דף י"ב:) דב"ה סבירא להו דאין עירוב והוצאה ליו"ט וכן היא מסקנת ההלכות פרקא קמא דיו"ט ויתבאר יותר מזה פ"א מהלכות שביתת יו"ט והרשב"א ז"ל חלוק בזה וכתב בספרו אין מוציאין מחצר לחצר כלים שאין בהם צורך ליו"ט אא"כ עירבו שעירוב והוצאה ליו"ט כמו שיש עירוב והוצאה לשבת ושם אבאר הסוגיא לפי דעתו ולפי דעת רבינו:

הלכה ה

יום טוב הסמוך לשבת וכו'. בפ' בכל מערבין (עירובין דף ל"ח) משנה ר"א אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני כבני עירי וחכמים נחלקו ונפסקה הלכה בגמרא כר"א וכן הדין בשני ימים טובים של גליות וכן מפורש שם ונזכר בהלכות אבל לא בשני ימים טובים של ראש השנה:

הלכה ו

וכן מתנה אדם וכו'. כמדומה לי שמבואר זה בתוספתא ופשוט הוא:

הלכה ז

אמר לחמשה הריני מערב וכו'. שם (דף ל"ז:) מוכיח דלדידן דקי"ל בדרבנן יש ברירה אפילו רצה משחשכה עירובו עירוב דאיגלאי מלתא למפרע דבין השמשות זהו שקנה שביתה שם וכ"כ ז"ל:

וכן המערב לשבתות וכו'. גם זה שם במחלוקת וקי"ל כמ"ד אפילו רצה משחשכה עירובו עירוב ומטעם יש ברירה:

הלכה ח

המערב לשני י"ט של גליות וכו'. (דף ל"ח) אמר להם ר"א אי אתם מודים לי שאם עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני נאכל עירובו בראשון אין יוצא בשני אמרו לו אבל אמר להן א"כ שתי קדושות הן ורבנן הכא לחומרא והכא לחומרא. ופירש"י ז"ל משום דמספקא להו אי קדושה אחת הן אי שתי קדושות הן:

כיצד הוא עושה וכו'. במשנה כיצד יעשה מוליכו בראשון מחשיך עליו נוטלו ובא לו והשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו ע"כ ופירש רבינו שזהו בשני י"ט או ביו"ט שלפני השבת אבל ביו"ט שלאחר השבת א"א להביאו בליל שבת ופשוט הוא ומוכרח וכן פירש"י ז"ל ויו"ט אחר השבת דלא אפשר בהכי מוליכו בראשון וחוזר והולך שם בשני לראות אם קיים העירוב ומחשיך עליו ואם רוצה יאכלנו או יביאנו אח"כ עכ"ל. ומכאן שאם היה במקום המשתמר שרשאי הוא להשאירו שם ולא אמרו נוטל בידו אלא דרך עצה אם לא היה במקום המשתמר וכ"כ הרשב"א ז"ל ופשוט הוא. **וממ"ש רבינו מפני שהן שתי קדושות ואינן כיום אחד** נראה שדעתו שבשני י"ט של ר"ה שהן כיום אחד נאכל בראשון יוצא עליו בשני. ועל זה כתוב בהשגות א"א טעה בזה שאפילו בשני י"ט של ר"ה שהם קדושה אחת לקולא לא דבעינן שיהא העירוב קיים בליל שני ובמקומו לחומרא אמרינן שהן קדושה אחת לקולא לא אמרינן ע"כ. ואני אומר לא טעה רבינו דאם איתא דאמרינן קדושה אחת לחומרא ולא לקולא מאי קא מקשה ר"א לרבנן מנאכל עירובו בראשון שאין יוצא בשני ולימרו ליה אינהו וליטעמיך שני י"ט של ר"ה מאי איכא למימר ולמאי איצטריכו למימר דספוקי מספקא להו וכמ"ש למעלה אלא ודאי כל שהן בקדושה אחת לכל דבריהם הוא ואפילו לרבנן דעד כאן לא מספקא להו לרבנן ונקיטי הכא לחומרא והכא לחומרא אלא ביו"ט ושבת אבל בשני י"ט של ר"ה פשיטא להו דקדושה אחת הן ואפילו לקולא ולזה הסכים הרשב"א ז"ל בספר קצר שלו וכ"כ ר' פנחס הלוי באזהרות שלו ועיקר:

הלכה ט

נאכל העירוב וכו'. זה מבואר שם וכבר נזכר:

עירב ברגליו וכו'. שם (דף ל"ח:) עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני והקשו והא קא מכין מיום טוב לשבת ותירצו מי סברת דאזיל ואמר מידי דאזיל ושתיק וקאים ולא אמר. ולזה כתב רבינו ויחשוב בלבו. **ומ"ש צריך לערב ברגליו** ר"ל בדוקא שאינו יכול לערב בפת כמו שיתבאר בסמוך:

עירב בפת וכו'. שם (דף ל"ט:) עירב בפת בראשון מערב ברגליו בשני עירב ברגליו בראשון אין מערבין בפת בשני לפי שאין מערבין בתחלה בפת, עירב בפת בראשון מערב בפת בשני אמר שמואל ובאותה הפת והטעם משום הכנה. וכתב הרשב"א שאם עירב בפת חדשה אינו עירוב:

הלכה י

יום הכפורים וכו'. זו סברת רבינו גלוית הטעם שכיון שכל שאסור בשבת אסור ביום הכפורים דין הוא שיהו קדושה אחת. **וכתב רבינו בזמן שמקדשין על פי הראיה** לפי שבזמנים אלו לעולם לא יחול יוה"כ סמוך לשבת. ולסברת רבינו הסכים הרשב"א ז"ל וכן לשונו יוה"כ ושבת יש מי שהורה שקדושה אחת הן ונראין דבריו עכ"ל. אלא שהיה לו לפרש באיזה זמן:

הלכה יא

זה שאמרנו שיש וכו'. שם (דף ל"ח:) הקשו על מה ששנינו מערב אדם שני עירובין והא בעינא סעודה הראויה מבע"י ותירצו מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה לכאן ובסוף אלפים אמה לכאן דמנח ליה בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן ע"כ. וזה מבואר:

הלכה יב

כיצד הרי שהניח וכו'. כבר נתבאר בסמוך:

הלכה יד

יום טוב שחל להיות וכו'. במסכת יום טוב פרק יום טוב שחל (דף ט"ז י"ז:) תנו רבנן יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות ונחלקו שם ונפסקה הלכה כן:

ואם חלו שני וכו'. זה פשוט ויתבאר מהדין שיבא בסמוך:

ואם שכח ולא וכו'. שם (דף י"ז) מניח אדם עירובי תחומין מיו"ט לחבירו ומתנה וכל שכן עירובי תבשילין ורבא אמר מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה

אבל עירובי תחומין לא דמיקני שביתה ביום טוב לא. ובהלכות והלכתא כותיה דרבא דבתרא הוא ומסתברא לן דהני מילי בעירובי תחומין דמיקני שביתה הוא אבל עירובי חצרות דבטול רשות הוא מניח אדם עירובו ביום טוב ראשון ומתנה ונימא הכי וכו' כדברי רבינו:

הלכה טו

במה דברים אמורים בשני ימים טובים של וכו'. גם זה שם בהלכות ומבואר בפרק קמא דביצה (דף ו':) כן גבי עירובי תבשילין וכל שכן גבי עירובי חצרות: **סליק הלכות עירובין**